

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
ХАРКІВСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Т. Л. Дорош

**ДИСТАНЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Електронний навчально-методичний посібник

Харків
2021

УДК 378.018.43:78(075)

Д 69

Автор:

Дорош Т. Л. – кандидат наук з державного управління, професор кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Рецензенти:

Щепакін В. М. – доктор мистецтвознавства, доцент кафедри теорії та історії музики ХДАК;

Бескорса В. М. – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Дорош Т. Л.

Д 69 Дистанційний освітній процес у системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва : електронний навч.- метод. посіб. Харків : ФОП Панов А. М., 2021. 104 с.

Електронний навчально-методичний посібник укладено відповідно до програми з дисципліни «Спеціальний музичний інструмент (фортепіано)», яка реалізується в дистанційному процесі. У праці уточнено зміст дистанційної освіти, визначено характерні риси партнерської взаємодії між учасниками цього процесу, проаналізовано особливості проведення індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі, обґрунтовано доцільність залучення майбутніх учителів музичного мистецтва до дистанційних заходів.

Рекомендоване видання розраховано на викладачів та учасників освітнього процесу мистецького профілю навчання, які цікавляться проблемами дистанційної музичної освіти.

УДК 378.018.43:78(075)

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Протокол № 5 від 12.05.2021 р.*

© ХГПА, 2021

© Дорош Т. Л.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ	8
1.1. Загальна характеристика дистанційної освіти.....	8
1.2. Упровадження дистанційних форм у професійну підготовку майбутніх фахівців музичного мистецтва.....	10
1.3. Специфіка проведення індивідуальних музичних занять у закладах вищої освіти в дистанційному режимі.....	12
РОЗДІЛ 2. ПАРТНЕРСТВО СУБ'ЄКТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ	18
2.1. Особливості взаємодії викладача та здобувача вищої освіти мистецького спрямування в дистанційному процесі.....	18
2.2. Методика партнерської взаємодії під час проведення дистанційних музичних занять	23
2.3. Специфіка міжособистісної комунікації викладача та майбутнього вчителя музичного мистецтва в дистанційному режимі	26
РОЗДІЛ 3. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ	35
3.1. Творча діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційному режимі	35
3.2. Формування творчої самостійності майбутніх учителів музичного мистецтва.....	40
3.3. Участь майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційних заходах.....	45
3.4 Аналіз результатів опитування здобувачів щодо проведення	

музичних занять у дистанційному процесі.....	56
ПІСЛЯМОВА	62
ГЛОСАРІЙ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	75
Додаток А. Анкета	75
Додаток Б. Оформлення наукових статей відповідно до вимог дистанційних конференцій.....	76
Додаток В. Участь у дистанційному конкурсі есе.....	82
Додаток Г. Вимоги до учасників дистанційних конкурсів, фестивалів.....	87
Додаток Д. Засоби on-line комунікації.....	92

ПЕРЕДМОВА

У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки передбачено суттєві зміни в методах навчання, які пов'язані, перш за все, зі зміною самого викладання, передачі (транслявання) знань на активну участь здобувачів в освітньому процесі, із широким застосуванням цифрових технологій [31]. Оскільки XXI століття є становлення інформаційного суспільства, тому, безумовно, освіта має швидко реагувати на ці зміни, забезпечувати сучасні запити. За рахунок цифрових технологій функціонує цифрова освіта (дистанційна), яка реалізується за допомогою використання Internet.

Дистанційне навчання – це форма організації освітнього процесу та педагогічна технологія, основу якої складає організована самостійна робота здобувачів і широке застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Метою навчально-методичного посібника є обґрунтування дистанційного освітнього процесу як невід'ємної форми навчання в системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

- уточнити зміст дистанційної освіти, яка здійснюється користувачами мережі Internet;
- визначити характерні риси партнерської взаємодії між учасниками цього процесу;
- проаналізувати особливості індивідуальних музичних занять із фортепіано в дистанційному режимі, надати методичні рекомендації щодо їх проведення;
- обґрунтувати доцільність залучення майбутніх учителів музичного мистецтва до дистанційних заходів.

Навчально-методичний посібник «Дистанційний освітній процес у системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва» складається

з трьох розділів, де автор подає теоретичні та практичні матеріали, розкриває організаційні питання індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі. При підготовці цієї праці використовувались офіційні нормативні документи Міністерства освіти і науки України, Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки.

У першому розділі «Сучасні тенденції розвитку музичної освіти в дистанційному процесі» надано загальну характеристику дистанційної освіти; наведено різноманітні Internet ресурси та платформи, що дозволяють розкрити весь творчий потенціал здобувачів у цьому процесі, створити умови для взаємного спілкування суб'єктів; розкрито специфіку проведення індивідуальних музичних занять у закладах вищої освіти, що було апробовано автором у дистанційному режимі у форматі реального часу.

У другому розділі «Партнерство суб'єктів музичного мистецтва в дистанційному процесі» проаналізовано особливості взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу – викладача та майбутнього вчителя музичного мистецтва, де в спеціалізованому освітньому середовищі узгоджуються їхні думки, спільні інтереси, зберігаються рівноправно-партнерські відносини між ними. Окрім того, у розділі здійснено теоретичний та практичний аналіз цих зв'язків, розкрито специфіку міжособистісної комунікації між суб'єктами освіти в дистанційному режимі.

У третьому розділі «Основи формування самостійності майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційному процесі» зосереджено увагу на творчій діяльності здобувачів із застосуванням прийомів та методів для стимулювання їхньої творчої активності. У розділі висвітлено проблеми формування творчої самостійності майбутніх учителів музики в дистанційному процесі, де перевага надається на набутті в закладах вищої освіти навичок самоосвіти; розкрито структурний метод вивчення музичного твору під час самостійної роботи; обґрунтовано доцільність залучення здобувачів до участі в дистанційних заходах: науково-практичних конференцій, фестивалів та конкурсів у номінації «Інструментальне мистецтво», участь у проєктах

тощо. Опитувальний метод підтвердив готовність майбутніх учителів музики залучатися до індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі.

Кожен розділ завершується запитаннями й завданнями для самоконтролю, що дозволить самостійно перевірити засвоєний матеріал. Визначення основних термінів, що подані в глосарії, допоможуть краще зрозуміти викладені в навчально-методичному посібнику підходи щодо організації проведення дистанційних занять із майбутніми вчителями музичного мистецтва. Список використаних джерел сприятиме поглибленню отриманих знань.

У додатках представлено анкету здобувачів вищої освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, розроблену автором цієї праці; вимоги щодо оформлення наукових статей у дистанційних конференціях; конкурсне написання есе (текст); вимоги до учасників дистанційних мистецьких конкурсів, фестивалів; електронні засоби комунікації.

Автор сподівається, що ці матеріали стануть у нагоді як викладачам, так й учасникам освітнього процесу мистецького профілю навчання, які цікавляться проблемами дистанційної музичної освіти.

РОЗДІЛ 1.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

1.1. Загальна характеристика дистанційної освіти

Стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій дав змогу розширити освітній процес, зробити його гнучким, динамічним, ефективним. Завдяки таким нововведенням виникла нова форма освіти – дистанційна (ДО). Дистанційна освіта – це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і здобувачем освіти за допомогою сучасних технологій та мультимедіа [24].

Проблемам із питань розвитку дистанційної освіти присвячені праці багатьох науковців, таких як: В. Биков, Ю. Богачкова, І. Дичківська, В. Кухаренко, О. Рибалко, Н. Сиротенко та інші, які розглядають цю діяльність у взаємодії усіх учасників (об'єктів і суб'єктів навчання) на відстані, що не передбачає тісного контакту між ними віч-на-віч. При цьому всі вони мають опанувати необхідними знаннями роботи з комп'ютером, обрати зручні програми, адаптуватись до самостійної організації та управління освітнім процесом.

Методологічна основа дистанційного навчання висвітлена в працях В. Бикова, З. Дубового, В. Кухаренка та інших, які розглядають цей процес як сукупність сучасних технологій, де інформація подається в інтерактивному режимі за допомогою застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Особливості проведення дистанційних занять у закладах вищої освіти чітко визначені нормативно-правовими актами України, зокрема в наказі «Про затвердження Положення про дистанційне навчання»: наказ МОН від 25.04.2015 р. № з0703-466 (зі змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 21.08.2015 р. № з0923-15) [21]. Цей документ розкриває основні

засади, особливості організації навчального (навчально-виховного) процесу з використанням технологій дистанційного навчання (ДН). Варто зазначити, що дистанційна освіта трактується як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається у взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі [17]. Це середовище характеризується тим, що суб'єкти освітнього процесу знаходяться на відстані між собою в просторі й (або) у часі, але в той же час здобувачі мають нагоду підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікації [18, с. 173].

Автори посібника «Технологія створення дистанційного курсу» виділяють зворотний зв'язок між викладачем і здобувачем освіти як важливий компонент дистанційного освітнього процесу, що дозволяє враховувати результати аналізу навчальної діяльності, отримані на підставі даних моніторингу процесу навчання, впливати на їхнє покращення й відповідно з цим оперативно керувати діяльністю здобувачів освіти та вдосконалювати її [4, с. 221].

З. Дубовий розглядає дистанційне навчання як оптимальний спосіб втілення в життя гасла «освіта впродовж життя» [13, с. 68, 76]. Не можна не погоджуватись із його думкою про те, що взаємодія суб'єктів у дистанційному форматі забезпечує безперервність та інтерактивність освітнього процесу.

Отже, створення нових можливостей дистанційної освіти є надзвичайно важливим завданням для забезпечення професійної підготовки майбутнього фахівця, зокрема, музичного мистецтва, який буде мати такі якості, як висока моральність, особиста відповідальність, внутрішня свобода, налаштованість на максимальну самореалізацію, здатність досягати високої мети раціональним шляхом, і коректними засобами [10, с. 11].

1.2. Упровадження дистанційних форм у професійну підготовку майбутніх фахівців музичного мистецтва

Перед сучасною освітою постають ряд важливих завдань, які слід розв'язати, зробити цей процес цікавим, творчим та таким, щоб задовольнив потреби всіх учасників. У зв'язку з цим відбуваються істотні зміни в проведенні дистанційних занять, застосовуються різноманітні Internet ресурси, обираються ті платформи, що дозволяють розкрити весь творчий потенціал здобувачів.

На думку О. Туриніної, творча особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів, набуває потрібні для актуалізації творчого потенціалу додаткові мотиви, особистісні утворення, здібності, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності [32, с. 60]. Особистісний, креативний характер освіти – одні з основних рис дистанційного освітнього процесу.

Варто вказати, що на першому етапі дистанційної професійної підготовки майбутнім фахівцям музичного мистецтва необхідно:

- знати потреби й можливості всіх учасників освітнього процесу;
- володіти комп'ютерною технікою на належному рівні, визначити ресурси, що допомагають отримувати зворотний зв'язок;
- дотримуватись установленого розкладу проведення дистанційних музичних занять (узгодженість із усіма суб'єктами), раціонального використання часу для власної самостійної роботи;
- уміти аналізувати, співставляти, систематизувати, узагальнювати теоретичний матеріал, творчо розв'язувати проблемні ситуації;
- залучатись до різних видів творчої діяльності (робота над музичними творами, участь у проєктах, дистанційних студентських конкурсах);
- уміти створити відеоролики своєї гри, підготувати доповіді до конференції, презентацію свого виступу.

Отже, дистанційні музичні заняття мають стимулювати майбутніх фахівців музичного мистецтва до активної діяльності, мобілізувати їх знання й досвід, урахувати здібності кожного, передбачати різні стилі навчання, забезпечувати дієздатний зворотний зв'язок для моніторингу освітнього процесу й оцінювання всіх суб'єктів цієї діяльності.

У професійній підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва найбільш розповсюдженими *засобами дистанційної освіти* є:

- електронна пошта (G-mail);
- WWW (World Wide Web) – інформаційна система (для пошуку й вибору інформації із застосуванням всіх можливих мультимедійних засобів: аудіо, відео тощо);
- Zoom – для віддаленого конференц-зв'язку, дозволяє передавати одночасно звук і зображення, проводити сумісні зустрічі з відео високої якості, записувати як свій виступ, так і спільні розмови. Окрім того, зустріч можна планувати й заздалегідь запрошувати учасників (до 100 осіб);
- Telegram – програмне забезпечення, за допомогою якого можна обмінюватися текстовими повідомленнями, передавати відео файли (він підтримує відео-дзвінки, редагує текстові повідомлення, форматує власне відео-виконання);
- Skype – програма, дозволяє здійснювати відео-виклики, проводити конференції, надсилати музичні відео, обмінюватися файлами з іншими користувачами;
- Viber та WhatsApp – мобільні додатки для голосових повідомлень та відеодзвінків між користувачами;
- Google Duo – має якісне HD-відео, швидко приймає відеодзвінок.

Варто підкреслити, що у форматі реального часу проводяться індивідуальні музичні on-line заняття зі спеціального фортепіано, відео-конференції, обговорюються питання щодо участі в Усеукраїнських студентських конкурсах та on-line проєктах. Здобувачі не відчувають себе

відстороненими від освітнього процесу, обирають зручну платформу для спілкування.

1.3. Специфіка проведення індивідуальних музичних занять у закладах вищої освіти в дистанційному режимі

У зв'язку з інтенсивним розвитком нових Internet технологій актуальними постають питання щодо модернізації освітнього процесу, пошуку нових форм і методів організації та проведення індивідуальних музичних занять за допомогою електронних мереж або інших засобів телекомунікації. Ці заняття мають бути такої ж високої якості, як й аудиторні (off-line), сприяти вдосконаленню набутих раніше знань, умінь та навичок у творчій діяльності, спиратися на той самий музичний та літературний матеріали, що допоможуть розв'язати проблемні питання.

Безперервність індивідуальних музичних занять зі здобувачами вищої освіти відбувається як в off-line, так і в on-line режимах. Нині широко застосовуються різноманітні платформи, програми для дистанційного процесу, що підвищують мотивацію навчальної діяльності здобувачів освіти та рівень засвоєння знань, створюють умови для взаємного спілкування суб'єктів. Під час проведення індивідуальних музичних on-line занять застосовуються Viber video-зв'язок, Google Duo. Цими додатками можна користуватися на мобільних телефонах, планшетах, ноутбуках, комп'ютерах.

Слід указати, що на індивідуальних музичних заняттях взаємодія здійснюється синхронним засобом комунікації, де обмін інформацією проходить у реальному часі й передбачає одночасну участь викладача та здобувача освітнього процесу. Це й спільна робота над музичними творами, активний обмін думками, сумісне обговорення проблемних питань тощо в режимі реального часу. Обговорення мотивує майбутнього фахівця на пошук нової інформації для відповіді на нові запитання, що виникають.

Тривалість індивідуальних музичних занять зі спеціального фортепіано – академічна година. Оскільки вони проводяться у форматі реального часу, то альтернативним варіантом зв'язку віч-на-віч є програма Google Duo, яка швидко приймає відеодзвінок, передає зображення та звук (без затримки та відлуння). Для цього має бути якісний Internet зв'язок по радіоканалу або мобільний чи супутниковий Internet.

Індивідуальні дистанційні заняття зі спеціального музичного інструмента (фортепіано) мають свої *цілі*, серед них:

- розуміти партнерський аспект інструментальної творчості, де домінує активне музикування;

- формувати впевненість у сценічній грі на музичному інструменті (фортепіано);

- знати шляхи забезпечення повноцінної участі здобувачів на музичних заняттях;

- розробити підходи до індивідуальних on-line занять, що слугують «мотиватором» для успішного проведення спільної роботи;

- знати, як розвивати в здобувачів освіти навички професійного відтворення художнього образу музичних творів, які сприятимуть цілісному виконанню.

Формат індивідуальних музичних занять зі спеціального фортепіано в дистанційному режимі дозволяє учасникам освітнього процесу:

- обирати зручний час для творчої співпраці, ураховуючи інтереси всіх учасників;

- навчатися й отримувати послуги вдома, не відвідуючи ЗВО;

- підтримувати комунікативну взаємодію зі всіма здобувачами освіти;

- швидко отримувати зворотний зв'язок із викладачем;

- приділяти більше часу самостійній роботі над музичними творами, відпрацьовувати технічні труднощі у виконанні інструментальних п'єс, розширювати музичний світогляд (знайомитись із творчістю професійних

виконавців на YouTube каналі, аналізувати, порівнювати їх інструментальну гру зі своєю);

– залучатися до розмаїтих дистанційних заходів.

У процесі проведення індивідуальних музичних занять зі спеціального фортепіано в дистанційному режимі акцентується увага на виразному відтворенні художнього образу в творах дитячого репертуару. Зв'язок відбувається через програму Google Duo, що дає можливість не тільки здійснювати голосове спілкування, а й бачити один одного в реальному часі. Застосування цієї програми в дистанційному режимі поживляє освітній процес, робить його зручним під час комунікації. Мобільний телефон розташовується таким чином, щоб видно було руки на фортепіанній клавіатурі виконавця, його обличчя (обирається зручний куточок екрану), правильна посадка за музичним інструментом. Наприклад, репертуар освітніх компонентів кафедри фортепіано для здобувачів освіти (першого (бакалаврського) освітнього рівня) Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради складається із маршів (І. Кишка, О. Тілічєвої), гопака (Ю. Щуровського), українських народних пісень «Галя по садочку ходила» та «Женчичок-бренчичок». Обов'язковим музичним матеріалом також є «Пісня Лисички» з опери «Коза-Дерева» (М. Лисенка).

Серед завдань дистанційного процесу необхідним є:

– уміння надати творчу характеристику композиторів, музика яких виконується (інформація з Internet мереж);

– знання темпових ознак маршової та танцювальної музики, виконавські можливості (прослуховування з відеосервісу YouTube);

– розуміння та осмислення музичного образу.

Розв'язання цих завдань, як і будь-яка діяльність, є необхідним, вони змушують здобувача освіти цілеспрямовано працювати з музичним матеріалом. Без цих завдань вони будуть позбавлені досвіду, який, дійсно, є корисним і потрібним їм як особистостям і майбутнім фахівцям [4, с. 166].

Так, наприклад, під час виконання маршової музики відпрацьовується чіткий пунктирний ритм, динамічні нюанси, бадьорий, піднесений настрій. Щоб уникнути прискорення або уповільнення темпу, виконавець грає партію мелодії, дивлячись в екран на викладача, який диригує в такт музичного тексту, посилюючи жестом сильну долю (уявляти крокування).

В українському народному танці «Гопак» за допомогою характерних штрихів (*staccato* та *non legato*) імітуються карколомні стрибки, підскоки, присядки, швидкі обертання тощо. Хлопками в долоні демонструються енергійні танцювальні рухи, а далі переносяться ця спритність на клавіатуру, у звуках відтворюється темперамент козацького танцю.

Ураховуючи жанр творів – українських народних пісень, слід дотримуватись темпу виконання, виконавської культури, якості звуковідтворення. У процесі дистанційних занять обговорюється художній образ, здійснюються пошуки відповідної динаміки, артикуляції, звертається увага на ритмічну будову музичних фраз (музичний матеріал супроводжується словесним текстом). Власне такого роду опрацювання українських народних пісень є найбільш цінним і потрібним у подальшій професійній діяльності майбутніх фахівців музичного мистецтва, що допомагає найбільш реальному способу виконання, виходячи передусім із композиційних особливостей твору. Окремої уваги заслуговує питання дихання в піснях. У цьому контексті варто дотримуватись *практичних рекомендацій* викладача:

- знати в нотному тексті місця дихання співака;
- зазначити в музичному матеріалі моменти дихання спеціальною позначкою над нотним станом – V;
- уявити дитячу аудиторію, кивком голови показувати моменти дихання;
- зберігати цільність слова в сольному виконанні на відміну від ланцюгового дихання в хорі (не допускати словорозрив);
- дотримуватись пауз відповідної тривалості (її величину не дозволяється скорочувати чи подовжувати);

– відчувати чистоту інтонування (не відхилятися від початкового звуковисотного рівня);

– знати гармонічний аналіз пісень, щоб бути спроможним здійснити транспонування в зручній для дітей тональності.

Такий підхід допоможе виконавцеві бути послідовним у своїй роботі, дотримуватись правил відтворення пісенних творів, вчасно уникати помилки й неточності, нарешті – відпрацювати власний стиль виконання народних пісень, що є певним показником зрілої майстерності. Такий же принцип варто застосовувати у виконанні «Пісня Лисички» з опери «Коза-Дерева» (М. Лисенка), де зберігаються самобутня краса й мелодійна виразність народних пісень. Весела грайлива пісенька Лисички, яка виступає в опері як позитивний персонаж, відтворюється плавною, гнучкою мелодичною лінією. За допомогою засобів музичної виразності вимальовується чепурна, кокетлива, симпатична хазяйка, яка «не сидить без діла». Опера розрахована на дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, усі популярні народні мелодії оброблені в зручному діапазоні, що відповідають вокальним можливостям виконавців [1, с. 21]. Саме на вмінні яскраво образно й художньо виправдано інтерпретувати музичні твори акцентується увага під час проведення індивідуальних музичних занять, що відбуваються в дистанційному процесі.

Окрім того, у режимі реального часу грають-розігруються гамами та вправами до них, досягають гармонічний стан ігрового апарата, щоб відчути впевненість і комфорт. У творах великої форми (наприклад, Г. Ліхнер «Рондо») приділяють увагу гармонічному аналізу класичної музики, обирають зручну аплікатуру, досягають незмінного темпового руху, працюють над технічними пасажами, щоб у подальшому не відчувати труднощів у виконанні.

Майбутні фахівці музичного мистецтва отримують поради щодо прослуховування класичної музики в оркестровому звучанні на YouTube-каналі (сайт в Internet компанії Google) для усвідомлення стильових

особливостей музики того чи іншого композитора, умінні відтворити на фортепіано тембральне забарвлення різних музичних інструментів. Слід зазначити, що питання диференціації виразності при відтворенні головної мелодії має важливе значення: налаштовує на образний зміст твору, дає відчуття цільного, упевненого виконання. Таким чином, при правильній організації індивідуальних музичних занять можна досягти високої ефективності дистанційного навчання, застосовуючи нові платформи, сучасні педагогічні прийоми.

Отже, можемо констатувати, що дистанційний процес посилює роль тих, хто навчається, і відповідає сучасним освітнім стандартам як за змістом, так і за організаційними формами та методами навчання.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Що таке «дистанційна освіта»?
2. Які нормативно-правові акти України визначають особливості проведення дистанційних занять у ЗВО? Розкрийте зміст цих документів.
3. Назвіть характерні риси дистанційного освітнього процесу.
4. Що варто знати майбутнім фахівцям музичного мистецтва на першому етапі дистанційної професійної підготовки?
5. Які Ви знаєте засоби дистанційної освіти? Яку платформу обираєте під час проведення індивідуальних музичних on-line занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано)?
6. Назвіть цілі індивідуальних дистанційних занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано).
7. Які переваги мають учасники освітнього процесу під час індивідуальних музичних занять зі спеціального фортепіано в дистанційному режимі?
8. Які завдання Ви отримуєте від викладача, щоб досягти виразного виконання творів дитячого репертуару?

РОЗДІЛ 2.

ПАРТНЕРСТВО СУБ'ЄКТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

2.1. Особливості взаємодії викладача та здобувача вищої освіти мистецького спрямування в дистанційному процесі

Досліджуючи особливості взаємодії суб'єктів освітнього процесу мистецького профілю навчання в дистанційному процесі, варто надати перевагу пошуку нових способів безпосереднього контакту, спільної співпраці між викладачами та здобувачами вищої освіти. Такий підхід дозволить максимально ефективно застосовувати весь апарат дистанційного процесу з урахуванням його переваг, що сприятиме розвитку відповідальної особистості, становленню рівноправно-партнерських відносин між усіма суб'єктами освітньої діяльності.

У цьому розділі проаналізуємо особливості взаємодії викладача та здобувача, майбутнього вчителя музичного мистецтва, під час проведення дистанційного освітнього процесу, де в спеціалізованому освітньому середовищі відбувається взаємодія віддалених один від одного учасників, узгоджуються їхні спільні інтереси, думки, уподобання.

Актуальними залишаються *завдання*, зокрема:

- ефективне проведення музичних on-line занять, підтримання здобувача вищої освіти мистецького профілю навчання в активній творчій діяльності;
- обґрунтування необхідності залучення всіх учасників до розмаїтих видів дистанційної діяльності;
- розвиток професійних якостей та впровадження їх у життя.

Здатність працювати в дистанційному режимі розглядаємо як сукупність сучасних засобів комунікації між усіма учасниками освітнього процесу, де інформація надається в інтерактивному режимі за допомогою застосування ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій). Дистанційний процес

представляє новий спосіб навчання, що дозволяє вийти за вузькі межі навчання в аудиторії, – наголошують автори навчально-методичного посібника «Нові педагогічні технології» [22, с. 274].

Г. Даценко та З. Сузанська вбачають у дистанційній освіті спрямованість на глибше розуміння навчального матеріалу, формування таких компетенцій як: комунікативні (безпосереднє спілкування за допомогою засобів мережі), інформаційні (пошук інформації з різних джерел для критичного осмислення), самоосвіти (уміння навчатись самостійно). Автори підкреслюють, що цей процес пов'язаний також із виховною функцією, забезпечує формування провідних якостей особистості такі, як активність, самостійність, самовдосконалення, творчість [8].

В. Варгас стверджує, що одним із основних напрямів розвитку дистанційної освіти є підготовка викладачів (тьюторів), суттєва перебудова структури взаємодії «викладач – студент» з позиції «суб'єкт» (викладач) – «об'єкт» (студент)», що вимагає активну взаємодію з обох сторін [6].

Ураховуючи ці думки, а також професійну підготовку здобувачів вищої освіти мистецького профілю навчання, доцільно обирати ті форми, методи, технології дистанційного процесу, які більшою мірою відповідають тренуванню розумових здібностей, логічного інтелекту, вербальних навичок під час комунікації з викладачем і в групі, при цьому мають бути задіяні всі можливості платформи, де здійснюється освітня діяльність [26].

На жаль, викладачі та здобувачі вищої освіти мистецького профілю навчання самотужки опановують знання та вміння для проведення дистанційного освітнього процесу, самостійно опрацьовують відповідні джерела, обирають мобільні додатки, безпосередньо застосовують Internet як засіб зв'язку (Skype, Viber через відеозв'язок, Zoom, Google Duo, електронну пошту тощо). У безпосередньому контакті проводяться музичні on-line заняття, наукові дослідження, створюються платформи спілкування за науковими інтересами, розробляється план участі в міжнародних фестивалях-конкурсах у номінації інструментальне мистецтво тощо.

Слід підкреслити, що партнерська взаємодія між викладачем і здобувачем мистецького профілю навчання відбувається під час синхронного режиму дистанційної роботи із застосуванням відео-зв'язку Google Duo. Ця програма є безпечною, зручною, оскільки дозволяє якісно проводити музичні заняття в реальному часі. Окрім того, основною перевагою її є доступність, тобто можливість використовувати на безкоштовній основі в зручний час.

В асинхронному режимі, що створює можливості для самостійного навчання, рекомендується здійснювати відеозапис своєї гри. При цьому пропонується робити власний виступ так, щоб на запису було видно самого виконавця, його руки, фортепіанну клавіатуру, щоб можна ідентифікувати особу та засвідчити факт учасника цього процесу. Після того, як зроблено запис, виконавцю необхідно самому проаналізувати свій виступ: прослухати, виявити помилки, якщо такі мали місце, звернути увагу на динаміку, правильну побудову фраз. Після здійснення вибору (остаточний варіант) відеозапис надсилається викладачеві, який завжди підтримає та допоможе виконавцям у дистанційному освітньому процесі. Як правило, вони разом ґрунтовно аналізують, детально обговорюють інструментальне виконання, злагоджено працюють для досягнення позитивного кінцевого результату.

Варто вказати, що успіх дистанційного процесу залежить від професіоналізму викладачів, які мають досить швидко адаптуватись до нових умов, зосередитись на основних проблемах підготовки здобувачів освітнього процесу, зокрема, майбутніх фахівців музичного мистецтва. Окрім того, кожен із них зобов'язаний виконати основні завдання:

- володіти прийомами проведення музичних on-line занять;
- мати якісний Internet ресурс, уміти налаштуватися та з'єднатися з відповідною мережею;
- мати зручне технічне обладнання (планшет, ноутбук, смартфон, комп'ютер) для розміщення відео, аудіо, створення презентації до музичних творів;

- забезпечити активну взаємодію всіх учасників;
- створити умови для всебічного розвитку кожної особистості, сприяти підвищенню зацікавленості музичним мистецтвом у цілому.

Слід зауважити, що із елементами дистанційної діяльності учасники освітнього процесу ознайомлюються ще під час створення презентації до музичних творів, що виконуються перед публічною аудиторією. Презентація дозволяє подавати музичний матеріал більш наглядно, індивідуально, із застосуванням фото, відео матеріалів, мультимедійного супроводу інструментальних п'єс. Використання комп'ютерних презентацій сприяє розвитку наочно-образного мислення, образної пам'яті, спостережливості, стимулює продуктивні творчі функції мислення. У процесі створення презентації здобувачі освіти проявляють себе сценаристами, режисерами, художниками.

Робота з електронними матеріалами дає позитивний результат, оскільки здійснюється в активній пошуковій діяльності, що збагачує досвід пізнання та взаємодії зі слухачами, який стає потужним ресурсом їхнього розвитку. Такий підхід є плідним, оскільки сприяє розкриттю художнього образу музичних творів, викликає інтерес до всієї музики, активізує її сприйняття в цілому. У такому разі всі учасники освітнього процесу відчують себе відповідальними суб'єктами, накопичують необхідні знання та вміння, демонструють готовність до отримання та пізнання нової інформації.

Дистанційні музичні заняття зі спеціального інструмента відбуваються індивідуально з кожним учасником у зручному для них режимі. Ця зустріч здійснюється в реальному часі on-line занять, де відпрацьовується виконавська техніка, проводиться робота над звуковідтворенням, організовується процес самопідготовки та раціонального витрачання часу. Слід зазначити, що для створення повної інтерпретації музичного твору, вимагається не лише досконало володіти технічною, але й професійно-виконавською майстерністю, рівень якої залежить від усього комплексу музичних знань, умінь, сформованих естетичних потреб, ціннісних орієнтацій тощо [37]. Варто також

звернути увагу на проблеми, що виникають під час виконання спільних завдань. Серед них:

- створення реальних можливостей для реалізації дистанційного освітнього процесу, де перевага надається розвитку професійних компетентностей здобувача;

- володіння різними Internet ресурсами, сайтами, платформами для підтримання зворотного зв'язку;

- сприймання дистанційної діяльності як організованого освітнього процесу, забезпечення якісної освітньої діяльності всіх учасників, підтримання їхньої самоосвіти;

- готовність до тривалого здійснення цього процесу;

- зосередження уваги викладачів на якісному проведенні дистанційних музичних занять, регулярних консультацій, наданні компетентних рекомендацій, порад, певних алгоритмів, цікавих ідей для самостійної підготовки;

- урізноманітнення видів діяльності (робота над музичними творами, розв'язання проблемних питань і висвітлення їх у статтях до всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій).

2.2. Методика партнерської взаємодії під час проведення дистанційних музичних занять

Зміни, що відбуваються в суспільстві під впливом інформаційних технологій, вносять корективи й у систему освіти, зокрема в мистецьку, яка має бути доступною, відритою, зрозумілою, безперервною. У цьому аспекті дистанційна вища музична освіта повинна мати здатність розширити можливості в наданні якісних освітніх послуг за допомогою гнучких графіків проведення музичних занять як у синхронному, так і в асинхронному режимах. Особливістю цих режимів є взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час яких забезпечується виконання завдань навчання, виховання й розвитку особистості [21].

Досліджуючи це питання, спробуємо розкрити специфіку підготовки здобувачів вищої освіти мистецького профілю навчання в дистанційному процесі, де зберігаються рівноправно-партнерські відносини між усіма учасниками, продовжується розвиток професійних знань, умінь та навичок креативного мислення, самостійного пошуку та розв'язання професійних питань, критичного аналізу умов та прийняття відповідних рішень.

Дистанційному освітньому процесу присвячена велика кількість сучасних досліджень. Зокрема, значне місце посідають праці авторів (О. Базелюк, В. Бикова, А. Каленського, В. Кухаренка, Л. Петренко, О. Спіріна, М. Філоненка та інших), які вказують на специфіку цієї форми роботи, її особливості, що дозволяє підвищувати ступінь мотивації та емоційності, партнерство та тісну взаємодію між усіма учасниками освітньої діяльності.

Здійснимо теоретичний та практичний аналіз партнерських відносин, що відбуваються між викладачем і здобувачем вищої освіти мистецького профілю навчання під час проведення дистанційних музичних занять.

Мету конкретизовано в наступних завданнях:

– сформулювати дефініцію поняття «дистанційне навчання»;

- визначити характерні риси партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу;
- розкрити особливості проведення дистанційних музичних занять;
- обґрунтувати доцільність залучення здобувачів вищої музичної освіти до різних видів діяльності, зокрема, і в on-line режимі.

Нагадаємо, що завдяки новітнім інформаційним технологіям виникла нова форма освітнього процесу – дистанційна. Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності, який відбувається у взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі й функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [20, с. 4].

Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу, у тому числі й мистецького профілю навчання на індивідуальних заняттях зі спеціального музичного інструмента, зокрема фортепіано, здійснюється через електронну пошту (Gmail), Viber та Telegram зв'язків, Skype, Google Duo та ін. Для цієї взаємодії необхідно мати відповідне технічне забезпечення, якісний Інтернет, уміти користуватися on-line ресурсами. Якщо розглядати особливості дистанційної освіти з погляду взаємодій між викладачем і здобувачем освіти мистецького профілю навчання на індивідуальних музичних заняттях, зокрема фортепіано, то можна визначити її *характерні риси*:

- прагнення допомогти партнерові (здобувачу освіти), надати поради, які він здатен реалізувати в подальшій співпраці;
- уміння зрозуміти, підтримати один одного, окреслити коло спільних інтересів, здійснити пошук взаєморозуміння;
- прагнення до відкритої суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками дистанційного процесу.

Такий підхід свідчить про те, що в сумісній праці партнери прилагоджуються один до одного, обмінюються інформацією, власними думками, досягають взаєморозуміння впродовж усього дистанційно-

освітнього процесу. Ця взаємодія розглядається як безперервний діалог, у процесі якого вони спостерігають, осмислюють наміри один одного й реагують на них [33, с. 76].

Варто вказати, що під час спільних дистанційних занять застосовуються наступні *методи навчання*: словесні, наочні, стимулювання та мотивації, перевірки та виявлення знань, умінь, навичок інструментального виконавства.

Вимоги до змісту дистанційних музичних занять у спільній праці включають:

- заняття мають сприяти розвитку пізнавальних процесів у здобувачів освіти (сприйманню, пам'яті, уваги, зосередженості, мислення тощо);

- формувати якісні риси особистості (дисциплінованість, відповідальність, акуратність, ініціативність);

- сприяти позитивному відношенню до спільної діяльності, спонукати до активних дій;

- створювати сприятливу атмосферу для співпраці (взаємодопомога, підтримка один одного, взаємодовіра, взаєморозуміння);

- застосовувати різні види творчої діяльності, що спрямовані на розвиток якісних рис особистості, її ініціативності, мотивації до пізнавальної діяльності;

- забезпечувати умови для самостійної діяльності кожного здобувача освіти, підтримувати інтерес до музичних занять, загалом до освітнього процесу.

Слід підкреслити, що самостійне опрацювання нотного тексту не завжди надихає й мотивує здобувача освіти. Процес навчання відбувається краще, коли є можливість двосторонньої взаємодії через голосові повідомлення або інтерпретації музичних творів у виконанні самого викладача. Такий підхід забезпечує співробітництво, сприяє реалізації спільної діяльності, підвищує ефективність самостійної роботи здобувачів освіти, де заняття відбувається без безпосередньої участі викладача, але за його завданням у спеціально наданий для цього час [3, с. 46–47].

Окрім цього, самостійна робота на відстані стимулює розвиток творчого потенціалу, де творчість представлена, як здатність кожної особистості до сприймання всіх явищ дійсності в їхньому багатстві та розмаїтті. Слушною є думка О. Ростовського, який розглядає процес сприймання, як взаємодії суб'єкта з об'єктом, де розрізняються активні й пасивні, довільні й мимовільні, усвідомлені й неусвідомлені компоненти [28, с. 33].

2.3. Специфіка міжособистісної комунікації викладача та майбутнього вчителя музичного мистецтва в дистанційному режимі

Сучасні інформаційні технології дають змогу підвищити ефективність освітнього процесу, зробити його привабливим, цікавим, розмаїтим. У цьому контексті важливим є досягнення взаєморозуміння між усіма суб'єктами освітньої діяльності, комунікація яких здійснюється як нерозривний зв'язок у найрізноманітніших формах. Цей контакт має зберігатися й у дистанційному режимі, продовжувати й надалі розвивати позитивні взаємовідносини.

Семантично дефініції понять «спілкування» та «комунікація» майже збігаються, бо означають «взаємодію», «спільність», «з'єднання», «повідомлення». У широкому сенсі комунікація між викладачем і майбутнім учителем музичного мистецтва – це взаємодія між суб'єктами освітнього процесу, які є активними учасниками спілкування, обмінюються якісною та доступною інформацією, налагоджують спільну діяльність.

Ураховуючи особливості комунікації між викладачем і майбутнім учителем музичного мистецтва в дистанційному процесі, сформулюємо завдання:

- визначити дефініцію поняття «комунікація», що відбувається в будь-якому освітньому процесі;
- дослідити характерні особливості комунікацій між викладачем та здобувачем освіти мистецького профілю навчання в дистанційній освіті;

– обґрунтувати доцільність і значущість цієї комунікації.

М. Філоненко конкретизує поняття «спілкування» та «комунікація», де в першому – робить наголос на взаємному обміні інформацією, у другому – на передачі інформації. У спілкуванні однією з форм взаємодії суб'єктів є мова, як найперша й найхарактерніша ознака людини, – указує дослідник. Завдяки мові відбувається комунікація між людьми, становлення її як соціальної істоти. Однак під час спілкування мова є механічним засобом взаємодії, на відміну від комунікації, яка має творчий характер, оскільки умови спілкування ніколи не повторюються повністю, – констатує автор [33, с. 11–13].

Отже, види комунікації можна представити як вербальні й невербальні. Вербальна комунікація здійснюється за допомогою мови, слів під час взаємодії партнерів. Невербальна – використовує й інші системи, не лише мову. Зокрема, це – зображення поз, жестів, міміки, артикуляції, звукових сигналів тощо. Міжособистісна комунікація передбачає взаємодію між суб'єктами, які відносно чітко ідентифікують один одного за певними характеристиками [12, с. 6].

Л. Кайдалова та Л. Пляка також розглядають процес комунікації як взаємодію між людьми, особливостями та результатами якої є здатність сприймати, розуміти поведінку одне одного, оцінювати можливості інших учасників спілкування та власні. Оскільки людина може жити й діяти лише в оточенні інших людей, разом із якими вона виконує певні соціальні ролі, вступає в різні види спілкування [16, с. 29, 33].

Специфіка міжособистісної комунікації викладача та майбутнього вчителя музичного мистецтва виявляється в конкретних ситуаціях комунікативного процесу. Вона може бути пов'язана з науково-дослідною діяльністю (під час написання наукової статті до науково-практичних конференцій, більшість із яких відбувається в on-line режимі), адресована до почуттів і переживань співрозмовників, короткострокова чи довгострокова, регулярна чи епізодично тощо.

Для підтримки комунікативних зв'язків у дистанційному режимі велика роль відводиться викладачеві, оскільки саме йому належить допомогти здобувачу освіти розкрити свої здібності, повірити в свої сили, можливості, зрозуміти цілі й завдання всього освітнього процесу, що відбувається як в on-line, так й off-line режимах. Під час цієї комунікації важливим є вміння слухати свого партнера, розуміти його, не відволікатися на власні думки, точно сприймати інформацію. Це вміння є необхідним для викладача, оскільки дає змогу зрозуміти почуте повідомлення від здобувача освіти, осмислити його реальне значення, виявити причини помилок, що виникали під час засвоєння нового теоретичного чи музичного матеріалу, допомогти подолати труднощі.

Важливими елементами техніки слухання є вміння ставити чіткі та зрозумілі запитання, що налаштовують на підтримку співрозмовника, створюють довірливу атмосферу, сприятливі умови для співробітництва, спільної творчої діяльності. Здатність слухати, прислухатися, аналізувати, зіставляти дозволяє партнерам осмислювати рівень їхнього сумісного спілкування, знаходити особливості цієї взаємодії.

Наприклад, під час проведення дистанційного концертного заходу для кожного учасника обирається музичний матеріал, що відповідає їхнім індивідуальним особливостям, інтересам, уподобанням, здібностям, можливостям. *Мета* дистанційних заходів – розвивати в майбутніх учителів музичного мистецтва розуміння й точного відтворення художнього образу, виховувати високу виконавську та слухацьку культуру.

Слід зазначити, що кожен учасник зацікавлений в тому, щоб інформувати про свої справжні цілі. У форматі реального часу, через платформу Zoom, відео-зв'язок Google Duo, вони виступають не пасивними спостерігачами, а активними організаторами своєї діяльності, захоплюються загальною справою, свідомо включаються в процес взаємодії, оволодівають організаторською технікою. Виконуючи спільну діяльність, вони об'єднуються, спілкуються, досягають взаєморозуміння, повідомляють

якусь інформацію, отримують повідомлення від інших. При цьому спілкування хоча й було дистанційним, але все ж таки виступало частиною діяльності, її інформаційним аспектом, комунікацією [30, с. 71–72].

Викладачеві варто здійснити попереднє комунікативне прогнозування на майбутню творчу діяльність. Кожному суб'єкту дистанційного освітнього процесу слід надати завдання для самостійного опрацювання музичного матеріалу:

- здійснити якісне виконання своєї інструментальної п'єси, звернути увагу на недоліки, якщо такі мали місце, проаналізувати, зробити запис і надіслати викладачу для подальшого сумісного обговорення (через Telegram). На цьому етапі відбувається двостороння взаємодія через голосові повідомлення, інтерпретацію музичних творів у виконанні самого викладача;

- для заставки до своїх творів добрати фото або картинку з Internet мереж, з обов'язковим посиланням на електронний ресурс;

- скласти невеликий за обсягом чотирирядковий вірш до своєї п'єси, що допоможе зрозуміти й розкрити глибину й красу образного змісту музичного твору.

Особливістю виконання цих завдань є те, що вони потребують самостійне опрацювання музичних матеріалів, різноманітних додаткових джерел, літературних творів тощо. У такий спосіб здобувачі освіти залучаються до активного пошуку художнього образу під час інструментального виконання своїх творів, розширюють світогляд, підвищують рівень свого загального культурного розвитку.

Музичний репертуар дистанційного концерту має складатись із розмаїтих творів композиторів різних країн світу. Можуть бути й запальні ритми українського народного танцю «Коломийки» (О. Науменка). У виконанні фортепіанного дуету доцільним є звучання енергійного танцю «Полька» (Ю. Весняка) чеського походження, який у XIX ст. набув широкої популярності в Європі. Бадьорий італійський народний танець «Tarantella» (W. Gillock) залишить приємні спогади, яскраві емоції у слухачів,

які переглядатимуть відео на сайті кафедри¹. У ліричних мотивах «Magic Dreams» (F. Pustilnik) виконавець передає внутрішню гармонію, свій душевний спокій, рівновагу. П'єса «Гарний настрій» (В. Коровіцина) додає бажання бути активними, енергійними, підтримувати в собі позитивний настрій, фокусувати увагу на радісних позитивних тонах. Пісня «Музика» (музика Г. Струве, текст І. Ісакової) пронизує яскравими барвами, цікавими роздумами про цей вид мистецтва. Завершити концерт доцільно вражаючою, темпераментною «Champagne Toccata» (W. Gillock), насиченою чуттєвими нюансами авторського послання слухачеві.

Отже, on-line концерт є специфічною особливістю комунікації між викладачем та майбутніми вчителями музичного мистецтва. Важливою умовою успішного дистанційного концертного виступу є емоційна єдність усіх суб'єктів концертного виступу, яка допомагає викладачеві передбачити можливу атмосферу творчого заходу, відчутти, наскільки ефективним буде виконання, побачити перспективу його розвитку й на основі цього спланувати структуру майбутньої діяльності, яка дійсно допоможе створити творчий клімат. Інакше кажучи, відбувається комунікативне прогнозування майбутнього процесу, який виявляється плідним, оскільки вибудовується надійними стосунками, що характеризується:

- творчою взаємодією, співробітництвом під час підготовки та організації мистецького заходу;
- наявністю в усіх учасників психологічної єдності з викладачем, захоплення спільною творчою діяльністю;
- відсутністю авторитарного стилю спілкування;
- демонстрацією дружнього ставлення до всіх учасників процесу;

¹ Дистанційний концерт кафедри фортепіано. Керівник – Дорош Т. Л. URL : <https://sites.google.com/view/fono-khgpa/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B8#h.nw9tiwvfca1h>

- зацікавленістю до сумісної справи;
- включенням здобувачів освіти до загального спілкування через залучення до концертної діяльності, урахуваючи специфіку її проведення на відстані.

Варто зазначити, що в комунікативному процесі, що відбувається в on-line режимі (відео-зв'язок через мобільний додаток Viber, Google Duo та платформу Zoom), обговорюються спільні ідеї, визначається активна роль кожного виконавця. Ця техніка складається із наступних етапів:

- усі учасники (класу викладача, який проводить концерт) запрошуються до концертного заходу, що відбувається в on-line режимі, вони вносять свої пропозиції, описують своє власне бачення щодо його організації проведення;

- обираються цікаві ідеї, кожна особистість навчається працювати колегіально, сприймати досвід інших і ділитися своїм власним, тобто збагачує себе професійно й соціально;

- під час проведення дистанційних музичних занять (індивідуально з кожним учасником) відпрацьовується техніка виконання музичних творів, здійснюється копітка робота в оволодінні специфічними засобами артикуляції, динамічними нюансами, виконанні штрихів, фразуванні, правильного звуковедення, подачі ритму тощо;

- створюється відео запис власної інструментальної гри, виконуються завдання, щоб надалі розробити сценарій заходу та скласти концертну програму.

Такий підхід дозволяє здобувачам освіти мистецького профілю навчання істотно підвищити зацікавленість до підготовки та організації концертного процесу, формує мотивацію й пізнавальну активність учасників щодо участі в різних формах освітньої діяльності.

Ураховуючи, що в дистанційному процесі відсутнє безпосереднє спілкування з викладачем, мотивацію (активізацію) діяльності автори навчального посібника «Технологія створення дистанційного курсу»

розглядають як орієнтацію на створення мотивів успіху за допомогою спеціально сконструйованих засобів [4, с. 237–238]. Одним із таких засобів є процес підготовки до on-line концерту, що дозволяє активізувати самостійну діяльність, робить її посиленою, цікавою, захопленою спільною ідеєю.

Варто також зазначити, що встановленню комунікативних зв'язків між викладачем і майбутнім учителем музичного мистецтва в дистанційному процесі є й виконання наукової роботи, коли потрібно здійснити пошук належної інформації, обрати ту, яка є актуальною на даний момент, містить максимум необхідних відомостей, має високий ступінь повноти [25, с. 83]. За потреби здобувач освіти може отримати консультативну допомогу викладача (навчального, методичного й навіть психологічного характеру), спілкуючись із ним в on-line режимі, застосовуючи Internet як засіб зв'язку (електронна пошта – Gmail, відео зв'язок Viber, Telegram, Google Duo тощо). Для успішної комунікації між викладачем та майбутнім учителем музичного мистецтва в дистанційному процесі важливим є:

- забезпечення зворотного зв'язку в освітньому процесі;
- сприяння набуттю знань, умінь і навичок здобувачами освіти;
- створення позитивних емоцій під час проведення дистанційних зустрічей, відкритих і довірливих стосунків між комунікативними партнерами;
- урахування індивідуальних особливостей кожного учасника освітнього процесу (характер, темперамент, здібності, можливості);
- формування ціннісного ставлення до суб'єктів комунікації, культури спілкування;
- урегулювання конфліктних ситуацій, які є усвідомленими протиріччями між людьми й негативно впливають на весь колектив.

Слід підкреслити, що завдяки сумісній співпраці можна усунути конфлікт між сторонами, де кожен бере активну участь у розв'язанні протиріч і захищає свої власні інтереси, але при цьому прагне до співпраці з іншими учасниками конфлікту. Цей стиль співпраці потребує більшої внутрішньої роботи, коли спочатку варто виявити прагнення, цілі, інтереси обох сторін,

а далі – обговорити їх, щоб подолати бар'єри спілкування (певні труднощі). Окрім того, важливим є акцентування уваги не на тому, що роз'єднує, а те, що об'єднує, ділитися новою інформацією, бути чесними, відвертими, впевненими в собі, поважати інших.

На сьогоднішній день комунікація між викладачем і майбутнім учителем музичного мистецтва, що ґрунтується на основі толерантності, взаєморозуміння, продовжує розвиватися та охоплює значну кількість учасників освітнього процесу, які намагаються навчатися впродовж усього життя та встановлювати нові комунікативні зв'язки.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Назвіть особливості взаємодії викладача та здобувача, майбутнього вчителя музичного мистецтва, під час проведення дистанційного освітнього процесу.

2. Як Ви розглядаєте вислів «здатність працювати в дистанційному режимі»?

3. Формування яких якісних рис особистості відбуваються в дистанційному процесі?

4. Які проблеми можуть виникати під час виконання спільних завдань?

5. Розкрийте специфіку підготовки здобувачів вищої освіти мистецького профілю навчання в дистанційному процесі.

6. Назвіть характерні риси партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу.

7. Розкрийте особливості проведення дистанційних музичних занять.

8. Обґрунтуйте доцільність залучення здобувачів вищої музичної освіти до різних видів діяльності, зокрема, і в on-line режимі.

9. Які методи навчання застосовуються під час спільних дистанційних завдань?

10. Які висуваються вимоги до змісту дистанційних музичних занять у спільній праці?

11. Розкрийте дефініції понять «спілкування» та «комунікація».

12. Обґрунтуйте доцільність і значущість комунікації між викладачем та здобувачем освіти мистецького профілю навчання в дистанційній освіті.

13. Охарактеризуйте роль викладача для підтримки комунікативних зв'язків у дистанційному режимі.

14. Що є важливим для успішної комунікації між викладачем та майбутнім учителем музичного мистецтва в дистанційному процесі?

15. Назвіть прийоми, що дозволяють здобувачам освіти мистецького профілю навчання істотно підвищити зацікавленість до підготовки та організації концертного процесу, формувати мотивацію й пізнавальну активність учасників щодо участі в різних формах освітньої діяльності.

РОЗДІЛ 3.

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

3.1. Творча діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційному режимі

Дистанційна освіта має відбуватися на принципах демократії, гуманізму, де людина є найвищою цінністю, єдності навчання, виховання та розвитку, науковості тощо. У цьому аспекті дистанційна освіта майбутніх учителів музичного мистецтва орієнтована на культурний розвиток особистості, де не втрачаються набуті певні знання, уміння, навички, що реалізуються в подальшій професійній діяльності. Тому доцільно обирати ті форми, методи, технології дистанційного музичного навчання, які супроводжуються позитивними емоціями, впливають на індивідуальний розвиток особистості, сприяють розкриттю її творчих здібностей.

Творчу діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційному процесі розглядаємо як наполегливу працю між суб'єктами освітнього процесу, де зберігається «живий» зв'язок в on-line режимі, здійснюється індивідуальний підхід до кожного учасника, ураховується специфіка проведення індивідуальних музичних занять на відстані. Застосовуючи різноманітні технічні засоби, усі учасники освітнього процесу експериментують, привчаються більше до самостійної роботи, навчаються новим формам опанування навчального матеріалу дистанційно, проявляють свою творчість.

С. Сисоева стверджує, що саме в процесі творчості реалізуються творчі можливості особистості та здійснюється їх розвиток. Для творчої особистості, – констатує дослідниця, – характерні такі якісні риси, як рішучість, уміння відкинути зайве, шаблонне, не зупинятися

на досягнутому, пізнавати й відкривати нові горизонти, думати на перспективу [29, с. 23].

С. Яланська формулює творчість як діяльність, кінцевим результатом якої є створення якісно нового продукту, що характеризується оригінальністю, неповторністю та суспільно-історичною унікальністю, при цьому завжди передбачається творець – суб'єкт творчої діяльності [35, с. 25].

В. Рибалка розглядає творчу діяльність, що складається з наступних компонентів:

- формування потреби в створенні нового об'єкту, раніше невідомого;
- пошук нової інформації і знань для оновлення існуючого предметного середовища;
- формування задуму, мети, пошук нових ідей для заміни старих стереотипів;
- розвиток інтелектуального потенціалу особистості (сприймання, асоціацій, уваги, пам'яті, мислення, уяви, емоційного інтелекту, інтуїції тощо) для продукування нових ідей і втілення їх у реальність [27, с. 99].

Автори колективної монографії «Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень» зосереджують увагу на особливо важливих складових системи творчості – процес, продукти, стимули, творчу особистість, творчу обдарованість. Творчу людину дослідники розглядають як такою, що виражає вищий ступінь розвитку, підготовленості до конкретних видів діяльності й до життя в цілому, до зміни стилів поведінки, до пошуку виходів із кризових ситуацій [15, с. 20].

Аналізуючи дослідження багатьох науковців, де творча діяльність здійснюється безпосередньо творчою особистістю, підкреслимо, що цей процес може відбуватися майбутніми фахівцями музичного мистецтва й у дистанційному режимі, якщо створюються сприятливі психолого-педагогічні умови, творчий клімат, застосовуються прийоми та методи для стимулювання творчої активності. Дуже важливо при цьому, щоб між суб'єктами освіти були

довірливі стосунки, доброзичливі відносини, щоб діяльність була націлена на розвиток особистості, її талантів, задатків, можливостей тощо.

Творча діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва відбувається під час підготовки до дистанційних інструментальних конкурсів, де створюється вища ступінь активності. Головними такими рисами є:

- виникнення спрямованого інтересу до інструментального конкурсу;
- зосередженість на творчій роботі;
- пошук оригінальної інтерпретації музичних творів;
- наполегливе прагнення в подоланні технічних труднощів;
- захоплення творчим процесом [36].

Виникнення спрямованого інтересу до дистанційного інструментального конкурсу – це бажання вчитися й самовдосконалюватися, віра в свої сили й можливості, розуміння відповідального ставлення до власного виступу. Важливо з оптимізмом налаштовуватися на щось нове, тим самим розширювати коло своїх інтересів, знань про навколишній світ. Саме оптимізм та впевненість додають імпульс до активних дій.

Зосередженість на творчій роботі виявляється в кінцевому результаті й, у першу чергу, пов'язана з якісними рисами особистості (реальне втілення своїх ідей у життя). У цьому контексті ми можемо говорити про інтелектуальний розвиток особистості, яка здатна до саморозвитку, самореалізації.

Оригінальна інтерпретація музичних творів стимулює творчий пошук, дає можливість виконавцю проявити допитливість, зосередитись на пошуках аналогій, асоціацій, тих засобах музичної виразності, що допомагають глибше розкрити та зрозуміти художній образ, створити його нове бачення, що не суперечить задуму композитора, відчутти гармонію музичного твору з головним персонажем.

Наполегливе прагнення в подоланні технічних труднощів виявляється в бажанні розв'язати проблемні ситуації, визначити пріоритети, розібратися, віднайти, реалізувати задумане, досягти високих результатів, оволодіти

вміннями, навичками, прийомами, технічною майстерністю у виконанні відповідних дій. У такому процесі розвиваються творчі здібності, формується творча стратегія розв'язання різноманітних проблем.

Захоплення творчим процесом викликає позитивні емоції, налаштовує на надзвичайно високу працездатність, бо улюблена праця завжди приносить свої плоди. Отже, прагнення до високої якості інструментального виконавства, ретельність, вимогливість, відпрацювання кожного технічного епізоду, продуманість, відповідальність – саме ці риси притаманні творчій діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційному процесі, де застосовуються комп'ютерні та телекомунікаційні технології, забезпечується комунікативна взаємодія всіх суб'єктів освіти. Так, під час індивідуальних занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано) швидкий зв'язок відбувається через системи: Telegram, Viber відео, Google Duo тощо. Окрім цього, надаються завдання для саморозвитку здобувача освіти, підтримується розвиток загальних компетентностей (комунікативність, творчість, здатність самостійного опрацювання нотного матеріалу тощо).

Варто вказати, що участь у дистанційних інструментальних конкурсах, фестивалях також є продуктом творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Для цього конкурсанти ретельно відпрацьовують музичний матеріал, здійснюють інтерпретаційний аналіз творів, у результаті – активізують свої знання, збагачують художній та життєвий досвід, виконавський тезаурус. Мета цих конкурсів – підтримати та сприяти творчому розвитку нашої молоді, розкрити їх творчий потенціал, виховувати художньо-естетичний смак виконавців. Щоб узяти участь у цих заходах потрібно викласти відеозапис своєї гри в YouTube (Див. Додаток Г), за вимогами заповнити анкету-учасника. По завершенні підбиваються підсумки конкурсу, компетентне журі виносить свій вердикт, переможців нагороджують грамотами та почесними призами.

Також можна стверджувати, що творча діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва відбувається під час підготовки до дистанційних

науково-практичних конференцій. Науковий керівник, за допомогою електронної пошти (G-mail), де електронні листи розпочинаються з увічливого звертання до свого віртуального співрозмовника, надсилає здобувачу освіти посилання на наукову літературу із мережі Internet, пропонує розглянути дискусійні питання, внести свої коментарі, дати відповідь. Вони обмінюються належною інформацією, яка має бути правдивою, несуперечливою, неупередженою щодо дослідженої проблеми (відбувається інформативна комунікація, що стимулює до активних творчих дій), продуктивно використовують Internet – ресурси, що дає можливість оперативного доступу до сучасних наукових та літературних джерел. Електронний пошук та використання наявної інформації суттєво скорочують час і підвищують ефективність наукових досліджень. Щоб інформаційний пошук був ефективним, слід, перш за все, чітко сформулювати тему, добрати відповідну літературу (Див. Додаток Б), визначити алгоритм своїх послідовних дій (етапи пошуку інформації). Результатом такої творчої роботи є публікація наукової статті, де відображається основний зміст, новизна наукового дослідження, фіксується певний етап дослідження або робота в цілому [25, с. 105]. Таким чином, здобувач освіти демонструє свою особисту позицію в науковому середовищі, стає автором наукового дослідження, розкриває свій власний творчий потенціал.

Уважаємо, що в перспективі дистанційна освіта стане ще більш привабливою, захоплюючою, пізнавальною, забезпечить особисту креативність майбутніх учителів музичного мистецтва, сприятиме формуванню освіченої, творчої особистості, розвитку її індивідуальних особливостей.

3.2. Формування творчої самостійності майбутніх учителів музичного мистецтва

У системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва особливого значення набувають питання щодо організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, їх самостійної роботи та наукової творчості, здатність до навчання впродовж усього життя. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в значній мірі вибирати зміст, темп, характер своєї самостійної роботи. Ця проблема набула важливе місце в працях дослідників (Н. Аніщенко, З. Дубового, С. Малихіної, М. Фіцули), які розглядають самостійність не лише як невід'ємну характеристику всього освітнього процесу, а й як важливу якісну рису особистості.

Так, М. Фіцула наголошує, що в процесі самостійної роботи відбувається самоосвіта здобувача освіти, яка сприяє поглибленню, розширенню й більш міцному засвоєнню знань. На думку автора, основним засобом самоосвіти є самостійне вивчення та опрацювання різноманітних джерел, засвоєння різнобічної інформації, що вимагає від учасників освітнього процесу певної цілеспрямованості, дисциплінованості, значних вольових зусиль, уміння зосереджувати увагу на об'єктах дослідження, користуватися різними видами пам'яті тощо [34, с. 92].

З. Дубовий також акцентує увагу на набутті в ЗВО навичок самоосвіти, які не лише є підґрунтям для самостійності майбутніх учителів, а й спонукою до розв'язання в майбутньому питань організації самоосвіти, розвитку самостійності майбутніх учнів, яких сучасні здобувачі освіти будуть навчати музично-творчій діяльності [13, с. 50].

С. Малихіна констатує, що самостійність суб'єкта спирається на сформовану систему засобів діяльності, завжди предметна й особистісно спрямована, опосередкована активністю та вольовими зусиллями індивіда, володіє поліфункціональністю в застосуванні засобів самостійної діяльності, забезпечуючи її продуктивність та ефективність [19, с. 170].

Зазначимо, що характерною особливістю самостійності є вміння людини ставити перед собою конкретні завдання й самій знаходити шляхи їх виконання, брати на себе відповідальність. Якщо говорити про методику творчої самостійної роботи в дистанційному процесі, то вона передбачає застосування нових інформаційних технологій, які включають супутникове телебачення, комп'ютерні мережі, мультимедіа тощо. При цьому звертається увага на розвиток стійких творчих інтересів, цілеспрямований творчий пошук у процесі виконання творчих завдань, під час яких здобувач освіти перетворюється на допитливого пошукача.

Для формування творчої самостійної роботи майбутніх учителів музики корисно знати технічні прийоми, які зберігаються як в аудиторному, так і в дистанційному процесах, серед них:

1. Проаналізуйте свою самостійну роботу, виявіть сильні та слабкі сторони. Які Ви маєте перешкоди в цій роботі? Які з них найчастіше повторюються?

2. Не уникайте відповідальності при самостійній роботі. Умійте продемонструвати Вашу плідну та зосереджену одноосібну роботу (без сторонньої допомоги). Цього можна досягти наполегливій праці, активним діям.

3. Будьте уважні. Пам'ятайте рекомендації, які отримали від викладача під час індивідуальних музичних занять.

4. Умійте зосереджуватись на коротких елементах для відпрацювання нотного тексту. Це вимагає свідомих зусиль (важко довгий час знаходитись у такому стані). Не дозволяйте Вашим думкам «блукати».

5. Прагніть зрозуміти не лише авторський текст музичного твору, а й Ваші особистісні почуття на музику композитора. У спілкуванні з музикою Ви отримаєте цілісний образ світу, а не окремі характеристики образів.

6. Умійте бути спостережливим. Стежте за розвитком музичної тканини, помічайте гармонічні зміни в тексті, звертайте увагу на пластичне інтонування

фраз, нотний, графічний запис, які дають змогу краще зрозуміти музику, швидше її запам'ятати.

7. Знайдіть необхідну інформацію про музичний твір, що виконуєте, спробуйте диференціювати його звучання, зрозуміти смислове значення музичної мови тощо.

8. Прислухайтеся до самого себе. Сприймання музики буде найефективнішим, якщо включаються не лише слухова активність, а й зорова, моторна. Пам'ятайте, що музика вимагає свого розуміння знань, життєвого й художнього досвіду, що, безумовно, впливає на розвиток особистості. Духовне зростання майбутнього вчителя здійснюється не «автоматично», не як безпосередній наслідок контакту з тим чи іншим твором, а в тривалій, напруженій духовно-практичній діяльності [2 с. 65].

9. Умійте визначати та планувати свою самостійну роботу для подальшого власного розвитку.

Ці прості, але досить ефективні прийоми дозволять майбутнім фахівцям постійно залучатися до музичної сфери в час свого дозвілля, спілкуватися з музикою поза межами аудиторних занять, що сприяє розвитку культурної, творчої особистості.

Творча самостійна освітня діяльність майбутніх учителів музики здійснюється в дистанційному режимі під час підготовки до індивідуальних музичних занять. Так, наприклад, у процесі самостійного опрацювання музичного матеріалу (К. Черні. Етюд, До мажор) здобувач освіти реалізовує ряд творчих завдань: здійснює гармонічний аналіз твору, добирає зручну аплікатуру, відпрацьовує технічні вправи, звертає увагу на цілісне відтворення музичних фраз, динамічні нюанси тощо. Технічні пасажі відпрацьовуються різними вправами: гра подвійними нотами з активним відтворенням кожного звука, із зупинками на підкладанні першого пальця тощо. Під час виконання цих вправ краще засвоюється музичний матеріал, накопичуються нові знання, що допомагають вирішити конкретні завдання, розв'язати проблемні питання.

У п'єсі сучасного українського композитора О. Іванька «Гумореска» ефективність самотійної роботи майбутнього вчителя музики відбувається під безпосереднім методичним керівництвом викладача. На індивідуальних музичних заняттях надається відповідна інформація для самотійного опрацювання джерел, чіткі методичні вказівки щодо виконання музичного твору, також передбачається консультування здобувача освіти. Цілком природно, що при ознайомленні з композицією під назвою «Гумореска», перш за все, виникає бажання виявити змістові риси гумору. Гумор, як відомо, є різновидом комічного, естетичною категорією, що відтворює людські недоліки в смішному вигляді. Специфікою художнього образу цієї п'єси є вигадливість її музичного характеру. Гостро підкреслена ритміка, примхливі тріолі на слабкій долі, великі стрибки в лівій руці (більше октави) надають музиці стрімкий, блискавичний рух. Середню частину п'єси автор збагачує танцювальними ритмами, секвенціями, останні три такти є власне кодою, яка урізноманітнюється динамічними нюансами (*mp-pp-ff*). Із огляду на це, можна говорити про пошук нових підходів у самотійній роботі здобувача освіти, де здійснюється творча розумова діяльність, що сприяє професійному розвитку майбутнього фахівця. Організована в такий спосіб самотійна робота вимагає від виконавця значних творчих зусиль і сприяє кращому засвоєнню музичного матеріалу.

Під час самотійної роботи викладач рекомендує здобувачу мистецького профілю навчання застосовувати поетапний, *структурний метод* вивчення музичного твору. Він включає:

- розуміння побудови форми, яка багато в чому залежить від темпоритму;
- здійснення гармонічного аналізу музичного матеріалу для кращого запам'ятовування;
- відпрацювання технічних пасажів, добір зручної аплікатури, засвоєння всіх елементів фактури нотного тексту;

- оволодіння специфічними для кожного твору засобами артикуляції, виконання штрихів, фразувань, динамічних нюансів;
- усвідомлення педального забарвлення, що не гальмує цілісному виконанню;
- розкриття нових музичних образів, які мають бути зрозумілі й відчутні виконавцям.

Ці прості, але досить ефективні методичні прийоми не лише сприяють засвоєнню твору – від загального до часткового й навпаки, від часткового до загального, а й формують логіку художнього мислення, здатність охопити музику цілком, створюють простір для фантазії, виказування власних думок, самовираження.

Завдяки самостійній роботі майбутні вчителі музичного мистецтва набувають здатність:

- більш чітко ставити й досягати поставлених цілей;
- виховувати в собі самодисциплінованість, самоорганізованість, самоконтроль й інші якісні риси;
- уміння осмислено відтворювати художній образ музичного твору, аналізувати свою інструментальну гру, робити власні висновки;
- формувати музично-естетичну компетентність;
- набувати навичок самостійної роботи для майбутньої професійної діяльності, бути відповідальним за свої дії та здатним знаходити конструктивні рішення в розв'язанні протиріч.

Отже, формування творчої самостійності майбутніх учителів музичного мистецтва, підготовка їх до активної участі в дистанційних процесах набуває особливого значення, оскільки самостійний розвиток творчого потенціалу й самореалізації особистості забезпечує її творчу адаптацію, необхідну для повноцінного життя в швидкозмінному світі.

3.3. Участь майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційних заходах

Найбільш поширеною в дистанційному освітньому процесі є науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти мистецького профілю навчання, що забезпечує їхню безперервну участь у науковій діяльності впродовж усього процесу. За потреби учасники освітньої діяльності отримують консультативну допомогу викладача, спілкуючись із ним в on-line режимі, застосовуючи Internet для зв'язку (Skype, Viber відеозв'язок, Zoom, Google Duo, електронну пошту тощо). Основним змістом цієї роботи має бути формування в здобувачів спеціальних дослідницьких навичок, умінь, елементарних знань самостійної роботи, розвиток креативного мислення тощо.

Так, наприклад, під час проведення кафедральної on-line конференції можна запропонувати здобувачу освіти виступити з доповіддю «Особливості відтворення художнього образу музичного твору», де розкрити інструментальні можливості в зображенні маленьких краплинок дощу, дзвінкого співу птахів, дзюрчання маленького струмочку та мерехтіння маленьких зірочок у нічному небі. У зміст підготовки до публічного виступу доцільно включати такі етапи:

- ознайомлення з літературою, де розкривається певна проблема або тема;
- підготовка наукової доповіді на основі збирання, вивчення й узагальнення відповідної літератури;
- складання перспективного плану своєї доповіді, формування власної думки;
- уміння підтримати зворотний зв'язок для ефективного спілкування, передбачити обов'язкові запитання й відповіді;
- здатність контролювати свої емоції (без зайвих жестів, рухів, міміки тощо);

– підбиття підсумків і перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

Слід указати, що успішному публічному виступу на конференції передують регулярні on-line зустрічі (через програму Zoom), де пояснюються процеси та явища, які раніше були незрозумілими, висувуються гіпотези, обговорюються позитивні моменти, звертається увага на недоліки. Окрім цього, викладач і здобувач обмінюються через електронну пошту інформаційними джерелами, здійснюють належний відбір і обробку матеріалів, обирають логічні та раціональні рішення. Схильність до дослідницької діяльності здобувачі виявляють в аналітичних здібностях, спостережливості, гнучкості мислення, багатства уявлень, здатності до міжособистісного спілкування тощо. Виступ можна завершити інструментальною грою, наприклад, виконанням ліричної п'єси сучасної української композиторки Л. Новікової «Спогади», що налаштує слухачів на головну ідею твору. Мелодійна лінія досягається артикуляційним прийомом на легато, що спрямована на зв'язок сусідніх тонів між собою, їх перехід один в одного, на безперервний рух звукового потоку. Під час дистанційних музичних занять варто відпрацювати звукове туше, ритмічні та артикуляційні деталі, динамічний розвиток музичного твору. Завдяки такій роботі здобувачі набувають здатність:

- більш чітко й цілеспрямовано здобувати знання;
- виховувати в собі самоорганізованість, самодисциплінованість, самоконтроль й інші особистісні якості;
- аналізувати музичний твір, співставляти його з відповідною інформацією, робити власні висновки;
- набувати навичок самостійної роботи для майбутньої професійної діяльності: брати на себе відповідальність, самостійно розв'язувати проблемні питання, знаходити конструктивні рішення.

Не менш важливим у дистанційному процесі є залучення здобувачів вищої освіти, зокрема, мистецького профілю навчання до заочних науково-

практичних конференцій, що відбуваються як в Україні, так і за кордоном із публікацією наукових статей. Участь у науково-дослідній діяльності є обов'язковою для кожного учасника освітнього процесу. Головним завданням є залучення кожного здобувача освіти до досліджень сучасних актуальних наукових проблем. Разом із науковим керівником (викладачем академії) збираються, аналізуються й узагальнюються відповідні матеріали, проводиться підготовка до участі в on-line конференціях. Упродовж цієї співпраці активно застосовуються сервіси Google, зокрема Gmail. Це поштова скринька, за допомогою якої швидко можна обмінятися інформацією, знаннями, думками, ідеями, рекомендувати опрацювати відповідні літературні джерела, забезпечити належний науковий супровід у цілому.

Завданнями цього процесу є:

- підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти мистецького профілю навчання;
- набуття відповідного досвіду в проведенні науково-дослідної роботи та впровадження її результатів;
- сприяння розвитку та зміцненню партнерських відносин між учасниками освітнього процесу;
- підвищення рівня комунікативних компетентностей здобувачів освіти.

Можна запропонувати здобувачам освіти дослідити проблеми впровадження дистанційного освітнього процесу в професійну підготовку майбутніх фахівців музичного мистецтва. Особливу увагу приділити питанню щодо залучення здобувачів до проектної діяльності, де в колективній співпраці формуються особистісні якості кожного учасника. Надаються матеріали, яким передую активна пошукова діяльність, що суттєво впливає на її зосередженість та зацікавленість інформацією. Ця форма роботи є досить плідною, продуктивною, оскільки виникає можливість набувати навичок ділового, професійного спілкування.

Варто зазначити, що застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) зумовило появу нових методів і форм навчання (електронне та мобільне навчання, застосування в освітньому процесі технологій дистанційного професійного навчання). Можна констатувати, що впровадження ІКТ в освітній процес підтримує партнерські відносини учасників дистанційного навчання, сприяє розвитку самостійної науково-пізнавальної діяльності.

Під керівництвом викладача продовжується подальше формування, закріплення й удосконалення знань, умінь, навичок, розвиток творчого мислення. Варто згадати, що після обрання теми наукової статті розпочинається досконале вивчення відповідної інформації, визначається мета, завдання. При цьому важлива роль відводиться викладачеві (науковому керівникові), який спрямовує пошук, допомагає розібратися з великим потоком інформації, відкинути другорядні джерела, зосередитись на досліджуваній проблемі. При опрацюванні тексту звертається увага на послідовне викладення матеріалу, структуру, логічно налаштовану думку, обґрунтовується актуальність обраної теми.

У спільній взаємодії викладача та здобувача вищої освіти мистецького профілю навчання великого значення набувають дискусії, обговорення проблем і тем, де виявляються нові, до цього не розв'язані актуальні питання різної складності, значущості, обсягу. Для виконання індивідуальних завдань науково-дослідного характеру варто залучати кожного учасника освітньої діяльності.

Так, наприклад, здобувачі освіти (старших курсів) проходять літню практику. Можна запропонувати їм зосередити увагу на організації культурно-виховних заходів, де вони виступають організаторами дитячого дозвілля. Далі вони можуть взяти особисту участь у заочній Internet конференції й опублікувати наукову статтю. Зробити опис заходів, що узгоджуються із віком дітей, відзначаються своїм розмаїттям, інтелектуальною, фізичною й естетичною спрямованістю. У матеріалах довести, що такий підхід сприяє

підвищенню мотивації до праці, пізнанню навколишнього середовища, максимальному розкриттю здібностей вихованців, розвитку їхніх талантів, духовних сил.

Наступну наукову статтю можна присвятити ролі музично-ритмічних рухів у розвитку дітей старшого дошкільного віку, що реалізуються на музичних заняттях у закладах дошкільної освіти (ЗДО). У праці зазначити, що свідоме сприймання музичних творів привчає дитину вслуховуватися в її жанрову основу, помічати загальний розвиток, співвідносити свій спів відповідними рухами.

Отже, завдання, що виконуються в межах науково-дослідної роботи, спрямовані на активну участь здобувачів, які обирають актуальні теми, збирають, аналізують та узагальнюють матеріал. Серед переваг заочних Internet конференцій перед очними є:

- оперативність (швидкий зворотний зв'язок);
- інформативність (доступ до належної інформації);
- комунікативність (оперативна взаємодія учасників конференції);
- психологічність (зняття психологічного бар'єру очного спілкування);
- економічність (відсутність витрат на транспортні розходи);
- педагогічність (позитивна мотивація та підвищення інтересу до дослідницької діяльності).

Не менш важливим у дистанційному режимі є підготовка здобувачів освіти до тематичних конкурсів. Так, наприклад, учасники освітнього процесу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради брали участь у Всеукраїнському конкурсі есе: «Як коронавірус вплине на європейську інтеграцію та солідарність: випробування кризою, шанси на оновлення», що здійснювався Українською Асоціацією Викладачів та Дослідників Європейської інтеграції (див. Додаток В). Для колективної зустрічі використовується відео-зв'язок через мобільний додаток Viber та платформу Zoom. Основна мета конкурсу – мотивувати

до спільної роботи в набутті здобувачами досвіду дослідницької роботи, самостійного пошуку відповідної інформації на просторах Internet, об'єднати розвиток їх інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу й на цій основі формувати компетентну, активну, творчу особистість. Кожен учасник здійснює ретельний вибір матеріалу, збирає інформацію, обробляє джерела, при цьому накопичує нові знання та виказує власні ідеї. Такий підхід є необхідним, щоб скомпонувати в один зміст логічно сформульовані думки, привчитися взаємодіяти, працювати в команді. Взаємодія, – на думку авторів навчального посібника «Технологія створення дистанційного курсу», – це не тільки обмін інформацією, а й обмін особистим досвідом, оцінкою щодо доречності й достатності інформації, можливість запропонувати власну стратегію, оцінку ситуації тощо [4, с. 120].

На підготовчому етапі, під час першої дистанційної зустрічі, науковий керівник має оголосити здобувачам освіти мистецького профілю навчання умови та основні завдання конкурсу, провести усне опитування учасників:

– як Ви розумієте дефініцію поняття «інтеграція»? Назвіть синоніми до цього слова;

– як Ви розумієте, що таке «солідарність»? Які Ви знаєте приклади солідарності?

– якою є Ваша власна точка зору щодо глобальної кризи, яка виникла в усьому світі;

– із яких джерел Ви черпаете інформацію про цю проблему?

– як, на Вашу думку, мають діяти країни між собою в період цієї пандемії?

Ці питання є вагомими в сумісній праці, оскільки вони допоможуть розкрити зазначену тему, здійснити цікавий добір деталей. Не менш важливим є й логічне мислення, уміння виказати власну аргументовану точку зору та переконливо її довести. У своїх відповідях учасники-автори підкреслюють про необхідність взаємодопомоги, творчу співдружбу між країнами, де мають домінувати спільні цінності, дії на користь людини й заради людини. На їхню

думку, у боротьбі з поширенням коронавірусу важливою є міжнародна солідарність, спільна взаємодія всіх країн світу.

Для написання есе досліджується значна кількість літературних та Internet джерел, отримуються консультації і поради від наукового керівника.

Під час другої зустрічі доречно розглядати такі питання:

- обрання відповідального (для збору інформації від учасників);
- визначення групи авторів для участі в конкурсі;
- затвердження складеного тексту (есе «Усе буде добре!»);
- своєчасне оформлення всіх необхідних матеріалів до конкурсу;
- у телефонному режимі відзвітуватися про проведену роботу.

У період другої дистанційної зустрічі варто зазначити наскільки есе відповідає зазначеній тематиці та умовам конкурсу, загальний обсяг якої має складатись із 1000 слів. Зустріч слід завершити позитивними емоціями, із побажаннями «Залишатися вдома», берегти себе й своїх рідних. Інформація про результати відбору есе повідомляється на особисту електронну пошту авторів. Отже, дистанційний процес має наповнюватись власними напрацюваннями, висновками, прикладами, завданнями, які ілюструють розуміння здобувачами отриманих знань.

Окрім цього, варто постійно підтримувати зворотний зв'язок з усіма учасниками, накопичувати досвід опрацювання великого обсягу інформації з мережі. Активне включення до цього проєкту дає можливість майбутнім фахівцям музичного мистецтва засвоїти новий матеріал, точно застосовувати терміни й поняття за обраною темою, виділяти головну думку, працювати в колективі, тим самим формуючи особистісні якості.

Без сумніву можна констатувати, що повна дистанційна система має передбачати такі можливості: технологічну підтримку, навчальні ресурси, навчальний проєкт та розробку, політику вибору напряму на створення інформаційного середовища для дистанційного навчання [4, с. 123]. Не можна не погоджуватися з тим, що участь у проєктах здобувачів освіти має значні

переваги: сприяє розвитку дослідницьких і творчих якостей, активізує їх пізнавальну діяльність, формує вміння здійснювати пошук, обробляти й застосовувати відповідну інформацію, набувати досвід.

Цікавим фактом є наступна подія: з нагоди дня Європи в Україні 2020 в академії реалізовано on-line проєкт «Подорож закладами освіти Європи: історія та сучасність», де з мережі Інтернет обирається найстаріший, найбільший, найсучасніший, найкреативніший європейський університет. Кожен із учасників здійснює пошук ілюстрацій та фото, у довільній формі робить допис: як відбувається освітній процес, чому цей заклад вартий уваги, які випускники стали відомими особистостями в культурній сфері. Майбутній фахівець музичного мистецтва (Білка Наталія) досліджує найстарішу Лондонську академію музичного та драматичного мистецтва (LAMDA), що заснована в 1861 році. Здобувачка підкреслює про переваги Академії: реалізовується професійна підготовка акторів, керівників сцен, режисерів та дизайнерів, незалежно від національної належності осіб та їхніх статків. Вона доводить, що заклад LAMDA вартий уваги студентів, які хочуть знайти своє призначення та стати справжніми фахівцями в своїй справі. Можна констатувати, що пізнавальна атмосфера, яка панує під час цього дослідження, сприяє формуванню творчої особистості, діяльність якої відрізняється новизною, неповторністю, оригінальністю, для якої потреба в творчості є життєвою потребою [23, с. 121].

Окрім наукової діяльності дистанційний освітній процес відзначається й активною участю здобувачів вищої освіти мистецького профілю навчання в престижних всеукраїнських і міжнародних конкурсах, фестивалях. Вагомою подією є участь у міжнародних фестивалях-конкурсах, як, наприклад, «Арт причал», номінації інструментальне мистецтво, який проводиться в on-line-режимі. Ініціатором проведення та організатором фестивалю є доцент, завідувачка кафедрою естрадного та народного співу ХДАК, Заслужена артистка України, Директорка благодійного фонду підтримки талановитих дітей та молоді «Жар-Птиця» Людмила Кудрич. У номінації «Інструментальне

мистецтво (фортепіано)» оцінювання конкурсантів здійснюється за такими критеріями:

- ступінь володіння музичним інструментом, технічна досконалість виконання та піаністична майстерність;
- індивідуальність художньо-образного мислення;
- володіння різноманітними прийомами звуковидобування, туше (артикуляція);
- уміння відтворити розмаїті гармонічні та темброві барви фортепіано;
- артистизм, емоційність, виконавська енергетика та переконливість виконавської трактовки;
- об'єм та складність виконуваних творів, відповідність репертуару виконавським можливостям.

Конкурсантам належить записати на відео своє виконання й відправити разом із заявкою учасника на електронну адресу організаторам заходу. Участь у конкурсі дає змогу здобувачам вищої освіти продемонструвати виконавську культуру, упевненість, витримку, професійну майстерність. За високими здобутками стоїть спільна праця викладача та здобувача, які плідно організують музичні on-line заняття, знаходять деяку константу реального відтворення художнього образу, де органічно підтримується сплетінням у музичну тканину кожен звук. Особлива роль відводиться самостійній роботі учасниці над музичним твором, яка передбачає одночасне й поступове засвоєння змісту, форми, художньо-виражальних елементів музичної мови, логіки формування змістовної образності та виконавської технології у відповідності до жанрово-стильових особливостей [7, с. 3].

Концертно-конкурсний репертуар можна представити композицією твору українського композитора В. Філіпенка «Токата», де виявляється невичерпна фантазія автора. Специфіка цієї віртуозної концертної п'єси – активна робота чітких пальців, поступове збільшення звукового діапазону, динаміки звучання, ритмічна пульсація. У спільній взаємодії музичних on-line занять привертається увага на контрастний розвиток тематизму, чергування

різких акцентованих квінтових та акордових побудов, складних виконавських елементах фактури, добору зручної (правильної) аплікатури, яка не буде відволікати від зайвих рухів, а створить усі умови для зосередженої, переконливої гри. Після детальної роботи над текстом твір учить напам'ять, де поєднуються гра по нотах і без них, виконуються окремі епізоди, відпрацьовуються технічні пасажі. Такий підхід допомагає вдумливо й детально осмислити та запам'ятати кожен елемент фактури музичного твору, вслуховуватись у мелодію, що нагадує звучання українського музичного інструмента – трембіти, усвідомлювати логіку побудови інструментальної композиції. Міжнародні заходи дають можливість продемонструвати здібності конкурсантів, їхнє розуміння емоційно-змістовного нотного тексту, розкрити артистичну сторону під час дистанційного виступу.

Наступним важливим напрямом партнерської взаємодії між викладачем і здобувачем освіти мистецького профілю навчання є підготовка до дистанційних фестивалів, конкурсів у номінації «Інструментальна музика», де викладачі разом із здобувачами освіти (ансамблеве виконавство) можуть брати участь у міжнародних on-line конкурсах, наприклад, «European Talents Hungary 2020», який організовується в Будапешті. Мета заходу – виявити й усебічно підтримати найбільш талановитих та перспективних дітей та молодь в галузі мистецтв; обмінятися досвідом між колективами, керівниками, педагогами, створити постійні контакти між ними, сприяти розвитку міжнаціональних, міжрегіональних, міжнародних зв'язків у творчій сфері, культурній співпраці.

За вимогами конкурсу треба здійснити відеозапис своєї гри, закріпити його на YouTube, у заявці зробити посилання на цей відео-сервіс. Упродовж виконання своєї програми не дозволяється перемикати, зупиняти та виключати відеокамеру, тобто, музичний твір має звучати цілком, без зупинки та монтажу. Відео-зйомку необхідно надсилати в такому вигляді,

щоб видно було руки, музичний інструмент, обличчя виконавців (Див. Додаток Г).

Оцінювання конкурсантів здійснюється за такими критеріями:

- ступінь володіння музичним інструментом;
- якість звучання;
- складність репертуару та аранжування;
- техніка й майстерність ансамблевого виконання;
- відповідність репертуару виконавським можливостям;
- технічні можливості ансамблевого виконання та артистизм;
- музикальність, артистизм, художнє трактування музичного твору.

До конкурсу можна представити фортепіанну п'єсу американського композитора минулого століття W. Gillock «Champagne Toccata». Суттєвою ознакою цього музичного твору є легке, обривчасте звучання (*staccato*), що нагадує бульбашки святкового шампанського. Ігрові прийоми, за допомогою яких здійснюється ця артикуляція, ураховується обраний стрімкий темп, підкресленість окремих звуків, динамічний рівень звучання, характер фактури, педальне забарвлення. Під час дистанційних музичних занять викладач власним показом демонструє ігрові прийоми, застосовує метод прикладу, щоб викликати у виконавця захоплення музичним твором, прагнення відтворити його образний зміст. Разом зі здобувачем мистецького профілю навчання вони доходять спільної думки, обирають ту, що погоджується з художнім змістом і стилем музики.

Результат проведення конкурсу висвітлюється в соціальній мережі Facebook, де організатори Gold Europe Festivals представляють відео виконавців та нагороди всім учасникам творчого заходу.

3.4 Аналіз результатів опитування здобувачів щодо проведення музичних занять у дистанційному режимі

Основне завдання дослідження полягало в перевірці готовності майбутніх учителів музики до індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі. Викладач кафедри фортепіано Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради ініціював самостійне опитування дистанційного освітнього процесу й розробив власну анкету (Див. Додаток А). Анкета оцінювання дистанційного освітнього процесу складалась із наступних частин: у першій частині анкети зазначались назва кафедри та ЗВО. Основна частина – більш вагома й складна, оскільки відкриті питання не передбачали варіанти відповідей, що давало здобувачам освіти можливість вільно висловлювати свої думки. У заключній частині – пропонувалось надати корисну інформацію про академію, кафедру (застосовуючи електронну адресу).

Для підвищення об'єктивності опитування питання сформульовані чітко й зрозуміло й пов'язані між собою за змістом.

Респонденти – 11 здобувачів освіти (100%), з якими проводились індивідуальні музичні заняття зі спеціального музичного інструмента (фортепіано), акомпанементу та додаткового інструмента в дистанційному режимі зі спеціальності «Музичне мистецтво».

Збір інформації здійснювався за допомогою опитувального методу – анкетування через Viber, де відбуваються групові чати та дзвінки здобувачів освіти із викладачем. Таке анкетування є зручним для віддаленого одного від одного учасників освітнього процесу, оскільки забезпечує оперативність проведення цього дослідження. Перевагою цього методу є виключення потреби друкувати та розсилати анкети, завантажувати та обробляти великий обсяг зібраних даних. Формування та розповсюдження анкети серед респондентів є швидким і простим, у порівнянні з процедурою роздаткового або поштового анкетування. Кожен респондент (учасник опитування), застосовуючи

персональний комп'ютер, ноутбук чи мобільний телефон, може без ускладнень заповнити анкету, надати відверту відповідь на питання.

Представимо отримані результати анкетування майбутніх учителів музики.

Повідомте, будь ласка, якій формі освітнього процесу Ви надасте перевагу (on-line, off-line чи змішаній) і чому? Результати анкетування показали, що майже 73% здобувачів освіти надають перевагу off-line та змішаній формі освітнього процесу (коли аудиторні (off-line) музичні заняття посилюються можливостями on-line навчання), 27% – on-line та змішаній. Ці респонденти засвідчили, що в on-line режимі можна розвинути комп'ютерні навички, звернутись до викладача дистанційно, не витрачаючи час на дорогу. Більшість надають перевагу «живому» спілкуванню (off-line) та змішаній формі.

Повідомте, будь ласка, чи виникали у Вас труднощі в дистанційному освітньому процесі? Якщо так, укажіть причини. Здобувачі вищої освіти під час анкетування засвідчили, що труднощів не виникало (81%), лише 19% указали на неякісний Internet зв'язок (віддаленість від районного міста), через що доводилось робити відео записи своєї гри й відправляти на перевірку викладачеві (через Telegram).

Висловіть своє враження від індивідуальних музичних on-line занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано). 100% респондентів виказали свої враження позитивно: були продуктивними, зрозумілими, цікавими. Усі опитувані не вказали на недоліки в застосуванні методів дистанційного навчання. Серед переваг використання методів навчання вони відзначили, зокрема, комунікаційний зв'язок, можливість саморозвиватись, самовдосконалюватись.

Повідомте, будь ласка, в яких дистанційних заходах Ви брали участь (конференції, творчі проєкти, конкурси тощо)? Укажіть назву заходу, термін його проведення, вихідні дані. Усі учасники освітнього процесу є активними, творчими особистостями. Вони беруть участь у дистанційному заході до дня

студента (Instagram. #День_Студента_HGRA2020) (9%). 91% – це учасники кафедральної чи міжнародної науково-практичної конференції, міського конкурсу студентської художньої самодіяльності «Студентська весна», культурно-мистецького дистанційного заходу «Музика в моєму житті» у рамках творчої програми «Українське музичне мистецтво в європейському співтоваристві», міжнародних інструментальних конкурсів, проєктів День_Матері_HGRA та «Подорож закладами освіти Європи: історія та сучасність». Це свідчить, що процес підготовки майбутніх учителів музики відбувається досить різноманітно, цікаво, загалом творчо й продуктивно.

Що, на Вашу думку, потрібно в майбутньому покращити при проведенні індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі; надайте рекомендації. Результати анкетування здобувачів вищої освіти підтвердили, що практично всім надається відповідна інформація щодо змісту, цілей та очікуваних результатів навчання зі спеціального музичного інструмента (фортепіано), акомпанементу та додаткового інструмента в процесі індивідуальних музичних занять (100%). Про порядок проведення контрольних перевірок та критерії оцінювання здобувачам інформують заздалегідь, що надає можливість своєчасно підготуватись, ретельно відпрацювати ті недоліки, що мали місце. Для покращення в майбутньому запропонували сумісно освоїти нові платформи для відео зв'язку (27%), щоб під час виконання музичних творів не затримувався звук (Messengers Discord or Telegram). 73% респондентів не змогли надати рекомендації щодо покращення в проведенні індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі.

Висловіть, будь ласка, як Ви підтримуєте комунікативний зв'язок у колективі (ділитесь спеціальною інформацією; урахуєте думку інших чи надаєте перевагу лише своїй)? 100% здобувачів підтримують комунікативний зв'язок між собою та викладачем в on-line у спільному чаті Viber та off-line, де обговорюються всі питання, відбувається обмін корисною інформацією, ураховується думка інших.

Висловіть, будь ласка, як Ви розумієте дефініцію поняття «soft skills»? Це питання було запропоновано здобувачам після їхньої участі в on-line конференції Synergy 2020 (брали участь 27%), що відбувалась у рамках співпраці МОН України з Асоціацією «Інформаційні технології України». Більшість із них визначити, що це – м'які навички, є сукупністю продуктивних рис особистості, включають в себе комунікативні здібності, здатність до емоційного співпереживання тощо (63%).

Повідомте, будь ласка, в яких конференціях, конкурсах, творчих проєктах тощо Ви плануєте взяти участь? За результатами опитування виявилось, що 36% респондентів планують взяти участь у концертних виступах, що проводяться кафедрою фортепіано, 72% виявили бажання до конкурсних «змагань» і міжнародних науково-практичних конференцій із публікацією наукової статті, 18% – не могли визначитись.

Повідомте, будь ласка, чи достатньо приділяєте Ви часу самостійній роботі зі спеціального музичного інструмента (фортепіано)? Більшість здобувачів вищої освіти вважають, що достатньо приділяють часу для самостійної роботи, що сприяє саморозвитку, самовдосконаленню – 54%, 36% підтвердили, що не завжди дотримуються систематичних самостійних занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано), 9% – недостатньо.

Повідомте, будь ласка, чи користуєтесь Ви сайтом нашої академії, кафедри? Яку корисну інформацію Ви черпаете із цих джерел? Напишіть, будь ласка, електронну адресу нашої кафедри. Усі респонденти зазначили, що на сайті нашої кафедри є достатньо інформації, де можна ознайомитись із проведеними та запланованими заходами, досягненнями студентів і викладачів, останніми новинами академії. Здобувачі дали правильну електронну адресу кафедри. Останнє питання в анкеті показало, що учасники освітнього процесу в своїй більшості задоволені інформацією, яке надає їм освітнє середовище академії.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що результати анкетування майбутніх учителів музичного мистецтва підтвердили

їх готовність залучатися до індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі. Розроблену й апробовану анкету можемо розглядати як один із інструментів, що дозволяє відстежити ступінь задоволеності здобувачів вищої освіти до дистанційної освіти (індивідуальних музичних занять), визначити їх перспективні бажання та інтереси, виявити негативні нюанси й можливість усунути їх у майбутньому, щоб досягти позитивних результатів. Анкетне опитування здобувачів розкрило найактивніших учасників дистанційного процесу, це підтверджується їх зацікавленістю, особистісними й організаційними якостями для майбутньої професії.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Назвіть компоненти творчої діяльності (за В. Рибалка).
2. Які риси притаманні творчій діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва в дистанційному процесі?
3. У чому полягає організаційна підготовка до дистанційних інструментальних конкурсів?
4. Які платформи Ви застосовуєте для швидкого зв'язку під час проведення індивідуальних музичних занять?
5. Яка, на Вашу думку, роль наукового керівника під час підготовки до дистанційних науково-практичних конференцій?
6. Назвіть технічні прийоми, що сприяють формуванню творчої самостійної роботи майбутніх учителів музичного мистецтва.
7. Які головні якості особистості розвиваються в самостійній роботі?
8. Розкрийте зміст структурного методу вивчення музичного твору в процесі самостійної роботи.
9. Які здатності набувають майбутні вчителі музичного мистецтва завдяки самостійній роботі?
10. Які засоби електронної комунікації Ви застосовуєте для сумісної співпраці?

11. Як Ви вважаєте, чи потрібно брати участь у дистанційних заходах (науково-практичних конференціях, інструментальних конкурсах, концертних виступах тощо)?

12. Розкрийте переваги заочних Internet конференцій перед очними.

13. Які завдання (за змістом) Ви застосовуєте в самостійній роботі?

14. Спробуйте самостійно знаходити в Internet цікаві музичні твори для розширення Вашого музичного світогляду (Із вказівкою: Де знайти?)

15. Навчіться ставити питання собі!

ПІСЛЯМОВА

Отже, здійснений теоретичний і практичний аналіз, підтвердив можливість дослідження проблеми дистанційного освітнього процесу в системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

1. Змістом дистанційної освіти є організація навчального процесу, що відбувається у взаємодії віддалених один від одного учасників за допомогою засобів телекомунікації. Дистанційна комунікація між суб'єктами освітнього процесу здійснюється через електронну пошту (Gmail), Viber та Telegram зв'язків, Skype, Google Duo та ін.

2. Характерними рисами партнерської взаємодії між учасниками дистанційного процесу є вміння розуміти та підтримувати один одного, прагнення до відкритої суб'єкт-суб'єктної взаємодії, збереження рівноправно-партнерських відносин, створення позитивного клімату для спільних дій.

3. Особливостями індивідуальних музичних занять із фортепіано в дистанційному режимі є здатність образно й художньо виправдано інтерпретувати музичні твори, глибше розуміти музичний матеріал. Цей процес забезпечує формування провідних якостей особистості таких, як активність, самостійність, самовдосконалення, творчість тощо.

4. Залучення майбутніх учителів музичного мистецтва до дистанційних заходів передбачає їх активну участь у науково-дослідній роботі, основним змістом якої є формування в здобувачів спеціальних дослідницьких навичок, умінь, елементарних знань самостійної роботи, розвиток креативного мислення тощо. Дистанційні інструментальні конкурси, фестивалі дають можливість продемонструвати здібності конкурсантів, їхнє розуміння емоційно-змістовного нотного тексту, розкрити артистичну сторону під час дистанційного виступу.

Отримані матеріали переконливо підтверджують перспективність застосування нових програм і платформ у дистанційній освіті під час проведення індивідуальних музичних занять. У спеціалізованому освітньому

середовищі розвиваються такі якісні риси особистості, як комунікативність, креативність, відповідальність, здатність здійснювати самостійні пошуки в розв'язанні проблемних питань тощо. Застосування нових програм і платформ дозволяє зробити висновки щодо доцільності вивчення особливостей проведення індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі, під час яких здобувачі освіти залучаються до активної діяльності. Дослідження цієї проблеми дає підстави цілеспрямовано впливати на розвиток особистості майбутнього учителя музичного мистецтва, орієнтуючи цей процес на розв'язання окремих питань професійної підготовки.

Оскільки дистанційне навчання передбачає збільшення об'єму самостійної роботи здобувачів освіти, то водночас зростає функція самих викладачів, їх активна позиція, постійна організаційна підтримка самого процесу. При цьому головну роль слід надавати консультаціям, порадам, які розглядаються як самостійна форма організації дистанційного освітнього процесу. У процесі дистанційних музичних занять організовуються «очні» та off-line консультації, які проводяться викладачем за допомогою електронної пошти або іншими засобами, а також on-line консультації.

Отже, дистанційний освітній процес відкриває нові можливості всім учасникам спільної діяльності. Викладачі мають можливість експериментувати, надавати нову інформацію для здобувачів, опановувати нові форми навчання, проявляти свою креативність. Здобувачі вищої освіти мистецького профілю навчання привчаються до більшої самостійності, ініціативності, відповідальності. Разом вони продовжують створювати відповідне середовище для сумісної співпраці й продуктивного спілкування, де засвоюються сучасні знання, формуються навички та вміння, підвищуються ефективність і результативність у режимі віддаленого освітнього процесу.

Висвітлені результати праці не охоплюють усієї багатогранності розглянутої проблеми й потребують подальшого, ґрунтовного дослідження, де застосовуються комп'ютерні технології, що мають широкий спектр музичних можливостей .

ГЛОСАРІЙ

Анкета – розслідувати, шукати, – складений дослідником список запитань для повного контингенту осіб, відповіді на які є емпіричним матеріалом (усі знання ґрунтуються на досвіді) для узагальнень (Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006).

Анкетування – метод збирання фактів на основі письмового самозвіту досліджуваних за спеціально розробленою програмою (Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006).

Взаємодія – процес безпосередньої чи опосередкованої дії суб'єктів один на одного, що породжує взаємну зумовленість та зв'язок (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Взаєморозуміння – спосіб стосунків між окремими людьми, соціальними групами, колективами, організаціями, країнами, при якому максимально осмислюється на практиці точка зору чи позиція сторін, які спілкуються. Об'єктивною основою взаєморозуміння виступає спільність інтересів, ближніх чи віддалених цілей, поглядів. Взаєморозуміння конкретно реалізується через сприйняття природної мови (головним чином), а також штучних засобів комунікації – жестів, формалізованих мов тощо. Воно передбачає обмін думками, цінностями, вивчення реального досвіду сторін із метою встановлення взаєморозуміння (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладах вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень

повної загальної середньої освіти (Закон України «Про вищу освіту». Ст. 1. Документ 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>).

Гуманізація педагогічного процесу – концепція, основу якої становить ідея побудови педагогічної системи на принципах гуманізму з метою створення найсприятливіших умов для повноцінного розвитку особистості. Вона передбачає диференціацію та індивідуалізацію навчання й виховання на основі активізації творчого саморозвитку особистості (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

Дистанційна форма здобуття освіти – індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (Закон України «Про вищу освіту». Ст. 49. Документ 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>).

Дослідна робота – метод навчання, що передбачає пошукові завдання та проекти, які дають змогу індивідуалізувати навчання, розширити обсяг знань учасників освітнього процесу (Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006).

Ефективна комунікація – комунікація, яка забезпечує динаміку у вирішенні проблем, застосування найбільш оптимальних засобів шляхом досягнення взаєморозуміння між партнерами (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Заклад вищої освіти – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією за провадження діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу й здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей

(Закон України «Про вищу освіту». Документ 1556-VII. Ст. 1. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>).

Запам'ятовування – процес пам'яті, унаслідок якого закріплюється новий матеріал шляхом пов'язування його з раніше набутих (Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006).

Засоби навчання – матеріальні й ідеальні об'єкти, які використовуються в освітньому процесі як носії даних, відомостей та інструменти діяльності, що застосовуються в процесі (Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012).

Здібності – властивості людини, що виявляються в навчальній, науковій, творчій та іншій діяльності й є необхідною умовою її успіху.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня та кваліфікації (Закон України «Про вищу освіту». Ст. 1. Документ 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>).

Ініціативність – морально-психологічна риса особистості, яка полягає в здатності та схильності до активних і самостійних дій (Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006).

Інтернет – це особливий вид електронної комунікації.

Інформація – документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються в суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі (Дрешпак В. М. Комунікація в публічному управлінні : навч. посібник. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2015).

Інформація – зміст будь-якого повідомлення, дані про щось, які розглядаються в аспекті передачі їх у часі й просторі (Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012).

Комп'ютерна мережа – сукупність комп'ютерів, з'єднаних за певними правилами лініями зв'язку для забезпечення спільного доступу до ресурсів й обміну певними відомостями, даними (Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012).

Комп'ютерна програма – запис певної системи правил (алгоритму) розв'язання задачі у вигляді послідовності команд або операторів однією з мов програмування (системою позначень для опису алгоритмів) (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Комунікація – процес двостороннього обміну думками й інформацією, що приводить до взаємного розуміння. Якщо не досягається взаєморозуміння в професійному та особистісному спілкуванні, той і комунікація не відбулася (Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навч. посібник. Харків : НФаУ, 2011).

Консультація – порада, пояснення здобувачам освіти з будь-якого питання.

Конфлікт – зіткнення протилежно спрямованих цілей, інтересів, позицій, думок, поглядів опонентів чи суб'єктів взаємодії (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Культура поведінки – дотримання основних норм людського спілкування, уміння знаходити адекватні засоби в спілкуванні з оточуючими (Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006).

Методика в освіті – опис конкретних прийомів, способів, технік педагогічної діяльності в окремих освітніх процесах (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

Мислення – процес пізнавальної діяльності особистості, характерний відображенням дійсності, зв'язків між предметами та явищами. Мислення тісно пов'язане з розвитком особистості, мотивами та здібностями розумового

процесу (Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навч. посібник. Харків : НФаУ, 2011).

Міжособистісні стосунки – взаємозв'язки між людьми, які суб'єктивно переживаються й об'єктивно проявляються в характері та спробах взаємних впливів, що здійснюються між людьми в процесі спільної діяльності та спілкування (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Мотивація в дистанційному процесі – усвідомлена причина вибору дій і вчинків особистості, спонукання до діяльності, предмет потреби (Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посіб. ; за заг. ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. Київ : Міленіум, 2008).

Новизна – один із основних критеріїв оцінювання педагогічних досліджень; результат творчого процесу; властивість і самостійна цінність будь-якого нововведення. Новизна має відносний характер як в особистісному, так і в історичному плані (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

Нові інформаційні технології – сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передавання інформації за допомогою комп'ютерів і комп'ютерних комунікацій (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

Образ – цілісне уявлення про явище, істоту, предмет, процес і відносини чи їх сукупність, що складається внаслідок інтерпретації окремою особистістю або соціокультурною групою знаків і символів, пов'язаних з цими явищами, істотами, предметами, процесами та відносинами (Дрешпак В. М. Комунікація в публічному управлінні : навч. посібник. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2015).

Особистісний підхід у педагогіці – гуманістичний підхід педагога до вихованців, що допомагає кожному з них усвідомити себе як особистість, виявити можливості, які стимулюють само становлення, самоствердження,

самореалізацію (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

Презентація – набір слайдів, де текст поєднується з графічними об'єктами, рисунками, звуком, відео та мультиплікаційними ефектами (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Програма – послідовність команд, за якою комп'ютер обробляє дані (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Програмне забезпечення – набір програм, складених для певного комп'ютера (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Ситуація успіху – суб'єктивний психічний стан задоволення наслідком фізичного або морального напруження виконавця справи, творця явища (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

Слухання – психологічний компонент вербальної комунікації, метод декодування та сприймання інформації (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Слухання – компонент вербальної комунікації, під час якого здійснюється сприймання й особисте ставлення до отриманої інформації (Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навч. посібник. Харків : НФаУ, 2011).

Соціальні мережі – у найбільш поширеному нині значенні: Internet-платформа, веб-сайт, on-line-сервіс, призначені для побудови, організації, підтримання та відображення соціальних взаємовідносин у віртуальному просторі. Дані про користувачів соціальних мереж, добровільно розміщені ними самими в мережах, також можуть розглядатися як відкрите джерело аналітичної інформації про соціальні групи та окремих осіб (Дрешпак В. М.

Комунікація в публічному управлінні : навч. посібник. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2015).

Спілкування – універсальна потреба людського буття, яка виникає й функціонує в різних формах людських відносин (Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008).

Сприймання – процес відображення конкретних явищ, ситуацій чи предметів у мозку людини, що діє на всі органи чуття особистості (Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навч. посібник. Харків : НФаУ, 2011).

Сучасна інформаційна технологія – сукупність засобів, методів і прийомів збирання, зберігання, опрацювання, подання та передавання повідомлень, що розширює знання людей та розвиває їхні можливості щодо управління технічними та соціальними процесами (Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012).

Творче співробітництво – принцип особистісно-орієнтовного педагогіки; процес взаємодії людей між собою для досягнення спільної мети (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

Техніка спілкування – сукупність засобів, прийомів, які люди вживають для досягнення бажаних ефектів у спілкуванні. Техніка спілкування поділяється на техніку мовлення й техніку слухання, які мають свій зміст і форми (Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навч. посібник. Харків : НФаУ, 2011).

Якість освіти – рівень знань і вмінь, розумового, морального й фізичного розвитку тих, хто навчається, на певному етапі відповідно до поставлених цілей; рівень забезпечення навчальної діяльності та надання освітніх послуг учасникам освітнього процесу закладом освіти (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвська Н. Дитячі опери М. В. Лисенка. Київ, 1962. 82 с.
2. Аніщенко Н. В. Особливості діагностування музичного сприйняття майбутніх вчителів мистецтвознавчих предметів : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 184 с.
3. Базелюк О. В., Спірін О. М., Петренко Л. М., Каленський А. А. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.
4. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2008. 324 с.
5. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
6. Варгас В. М. Аналіз тьюторської технології в дистанційній освіті *Відкрита та дистанційна освіта: від теорії до практики : зб. матер. III Всеукр. електронної наук.-практ. конф., 27 вересня 2018 ; ред.кол. Л. Л. Ляховецька, С. П. Касьян, С. В. Антощук, Т. І. Сябрук.* Київ : ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2018. С. 32–34.
7. Гордійчук Л. В. Самостійна робота над музичним твором: основні етапи та методи : метод. реком. для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво» з дисципліни «Спеціальний музичний інструмент. Фортепіано». Луцьк : Надстир'я, 2017. 28 с.
8. Даценко Г. В., Сузанська З. В. Дистанційне навчання як засіб стимулювання самоосвіти. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія : матеріали міжвузівського вебінару ; відп. ред. Л. Б. Ліщинська.* Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 17–20.
9. Дистанційна освіта / Освітній портал. URL : <http://www.osvita.org.ua/distance/> (дата звернення : 25.02.2021).

10. Дичківська І. М. навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с. (Альма-матер)
11. Дорош Т.Л. Особливості взаємодії викладача та здобувача вищої освіти мистецького спрямування в дистанційному процесі. Наукові записки кафедри педагогіки Харківського Національного університету імені В. Н. Каразіна ; зб. наук. фахових видань України, Категорія Б. Вип. 47. Харків, 2020. С. 14–20.
12. Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні : навч. посіб. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с.
13. Дубовий З. С. Формування самостійності майбутніх учителів музики у процесі дистанційного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 260 с.
14. Закон України «Про вищу освіту». Документ 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення : 02.03.2021).
15. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень : колективна монографія / за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир : Рута, 2006. 320 с.
16. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навч. посіб. Харків : НФаУ, 2011. 132 с.
17. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.) <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення : 05.01.2021).
18. Кудрявцева С. П., Колос В. В. Міжнародна інформація : навч. посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2005. 400 с. URL : <https://buklib.net/books/24184/> (дата звернення : 04.01.2021).
19. Малихіна С. В. Формування пізнавальної самостійності студентів у процесі навчання економічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Криворіз. держ. пед. ун-т. Кривий ріг, 2010. 237 с.
20. Методичні рекомендації викладачам щодо роботи у Системі дистанційного навчання Державного університету телекомунікацій. Київ, 2016.

49 с. URL : http://www.dut.edu.ua/uploads/p_1579_25976213.pdf (дата звернення : 14.02.2021).

21. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>. Наказ № 466 від 25.04.2013. Редакція від 16.10.2020, підстава – z0941-20 (дата звернення : 08.11.2020).

22. Нові педагогічні технології : навч.-метод. посіб. / Г. Ф. Пономарьова, О. О. Бабакіна, С. Б. Беляєв. Харків, 2013. 282 с.

23. Освітні технології : нав.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2004. 256 с.

24. Освітній портал : URL : <http://www.osvita.org.ua/distance/> (дата звернення : 20.02.2021).

25. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів ; за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

26. Петренко Л. М. Активні методи та інтерактивні технології: нові можливості використання в дистанційному професійному навчанні. *Технології дистанційного професійного навчання : метод. посіб.* / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Каленський та ін. Житомир : Полісся, 2018. С. 11–27.

27. Рибалка В. В. Методологічні проблеми наукової психології : посібник. Київ : ІПОД НАПН України, 2017. 144 с.

28. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання : навч.-метод. посібник. Київ : ІЗМН, 1997. 248 с.

29. Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури : монографія. Київ : ТОВ «Видавниче підприємство «Едельвейс», 2014. 404 с.

30. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 520 с. (Альма-матер).

31. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення : 14.03.2021).
32. Туриніна О. Л. Психологія творчості : навч. посібник. Київ : МАУП, 2007. 160 с.
33. Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
34. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. 2-е вид. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 136 с.
35. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посібник. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. 180 с.
36. Dorosh T., Ostapenko L. Creative activity of future teachers of music art in the remote learning process. *Abstracts of I International Scientific and Practical Conference. Berlin, Germany 2021.* 564–567 Pp. Available at : DOI: 10.46299/ISG.2021.I.I URL: <https://isg-konf.com>.
37. Havrilova, Liudmyla H.; Ishutina, Olena Ye.; Zamorotska, Valentyna V.; Kassim, Darja A. Distance learning courses in developing future music teachers' instrumental performance competence. URL : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3723> (дата звернення : 09.10.2020).

ДОДАТКИ

Додаток А

АНКЕТА
здобувачів вищої освіти
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради²
(кафедра фортепіано, клас викладача Тетяни ДОРОШ)

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача ВО	
1. Повідомте, будь ласка, якій формі освітнього процесу Ви надаєте перевагу (on-line, off-line чи змішаній) і чому?	
2. Повідомте, будь ласка, чи виникали у Вас труднощі в дистанційному освітньому процесі? Якщо так, укажіть причини	
3. Висловіть своє враження від індивідуальних музичних on-line занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано)	
4. Повідомте, будь ласка, в яких дистанційних заходах Ви брали участь (конференції, творчі проекти, конкурси тощо)? Укажіть назву заходу, термін його проведення, вихідні дані	
5. Що, на Вашу думку, потрібно в майбутньому покращити при проведенні індивідуальних музичних занять у дистанційному режимі; надайте рекомендації	
6. Висловіть, будь ласка, як Ви підтримуєте комунікативний зв'язок у колективі (ділитесь спеціальною інформацією; урахуєте думку інших чи надаєте перевагу лише своїй)?	
7. Висловіть, будь ласка, як Ви розумієте дефініцію поняття «soft skills»?	
8. Повідомте, будь ласка, в яких конференціях, конкурсах, творчих проектах тощо Ви плануєте взяти участь?	
9. Повідомте, будь ласка, чи достатньо приділяєте Ви часу самостійній роботі зі спеціального музичного інструмента (фортепіано)?	
10. Повідомте, будь ласка, чи користуєтесь Ви сайтом нашої академії, кафедри? Яку корисну інформацію Ви черпаєте із цих джерел? Напишіть, будь ласка, електронну адресу нашої кафедри	

Щиро дякую Вам за Вашу повну відповідь на питання анкети!

² Анкета розроблена автором навчально-методичного посібника

ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ДИСТАНЦІЙНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

Як стати учасником конференції?

- оформити статтю відповідно до вимог конференції;
- заповнити анкету (зразок оформлення завжди додається);
- копію квитанції (або скриншот) про оплату.

Файли оформлюються таким чином: Artyukhova_anketa, Artyukhova_article, Artyukhova_oplata або Артюхова_анкета, Артюхова_стаття, Артюхова_оплата

Усі файли надсилаються одним листом на електронну пошту організатору конференції.

Слід звернути увагу на те, що листи без відповідних файлів можуть бути залишені без розгляду.

Авторами можуть бути:

- здобувачі освіти в співавторстві з науковим керівником або з його рецензією;
- науково-педагогічні, педагогічні фахівці ЗВО, викладачі ЗЗСО, коледжів тощо;
- працівники науково-дослідних установ, лабораторій тощо;
- працівники державних та приватних структур.

Послідовність розміщення обов'язкових елементів:

Індекс УДК – шрифт звичайний, 12 кеглів, вирівнювання по лівому краю. Визначити УДК самостійно можна за посиланням: udcsummary.info³.

³ УДК також можна знайти на сайті: <http://teacode.com/online/udc>

Назва статті – (мовою написання статті) – великі літери, шрифт напівжирний, 14 кеглів, вирівнювання по центру.

Прізвище, ім'я та по батькові автора(-ів), науковий ступінь та звання (за наявності), **посада** (за наявності), **повна назва місця роботи або навчання** (мовою написання статті) – шрифт напівжирний для ПБ та звичайний для іншого тексту, 12 кеглів, вирівнювання по правому краю.

Прізвище та ініціали наукового керівника (за наявності), **його науковий ступінь та звання, посада, повна назва місця роботи** – шрифт напівжирний для ПБ та звичайний для іншого тексту, 12 кеглів, вирівнювання по правому краю (є конференції, де обов'язково слід указувати Gmail кожного автора).

Анотація (від 250 до 1000 символів) та **ключові слова** (не менше 5 слів) (мовою написання статті та англійською мовами) – шрифт звичайний, 12 (за вимогами інших конференцій – 14) кеглів, вирівнювання за шириною (або по лівому краю).

Текст статті з необхідними елементами (виділеними по тексту статті) – шрифт звичайний, 14 кеглів, вирівнювання за шириною.

Постановка проблеми. Автори надають коротку характеристику сучасного стану дослідження, проблему та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Аналіз досліджень та публікацій. У цій частині статті автори згадують та характеризують роботи, де досліджується обрана проблема, виділяють невирішені питання, яким присвячується стаття.

Мета статті. Це визначальний кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор статті в процесі свого дослідження за обраною темою.

Виклад основного матеріалу. У цьому розділі статті автори виділяють методи, підходи, інструменти, що застосовували для розв'язання поставленої задачі, висвітлюють основні положення, особисті ідеї, думки, отримані наукові факти, виявлені закономірності, тенденції, викладають матеріал

свого дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів, особистого внеску в досягнення й реалізацію основних висновків тощо.

Висновки та пропозиції. Автори наводять висновки з власного дослідження й стисло описують перспективи подальшого дослідження в цьому напрямку.

Список використаних джерел. Оформлюється відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання»⁴ у кінці статті в алфавітному порядку, на які є посилання в самому тексті роботи. Не слід включати до списку ті праці, на які немає посилань у тексті статті й які фактично не були використані. Кожне літературне джерело списку має знайти відбиття в рукописі статті. Якщо автор робить посилання на будь-які запозичені факти або цитує роботи інших дослідників, то він обов'язково має вказати відповідне джерело.

При цитуванні матеріалів конференції рекомендується посилання оформлювати таким чином: Дорош Т., Артюхова В. **Організація культурно-виховних заходів під час літньої практики студентів** // *Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. Pp. 414–420.*

URL : <https://sci-conf.com.ua>.

При наборі тексту слід дотримуватися таких загальних норм:

- не використовувати табуляцію;
- між словами ставити лише один пробіл;
- розрізняти дефіс (-) і тире (–);
- поєднувати нерозривним пробілом (одночасне натискання клавіш Ctrl+Shift+Пробіл): ініціали та прізвища (С. Лізогуб); літери, символи та цифри

⁴ URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf або
URL : <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

на позначення томів, частин, номерів, сторінок (Т. 5; Ч. 2; № 14; С. 24–9); цифри і літери на позначення дат (2021 р., 2020–2021 рр., ХХ–ХХІ ст.).

- застосовувати парні лапки («»);
- апостроф повинен мати такий вигляд (’).

Автори несуть відповідальність за достовірність викладених фактів, цитат і посилань.

Формат матеріалів для тез/статті	.doc або .docx
Обсяг роботи	5–22 сторінок (включно)
Розмір сторінки	A4
Орієнтація сторінки	книжкова
Розмір полів	Усі сторони по 2,0 см.
Допустимий шрифт	Times New Roman
Розмір шрифту для основного тексту для таблиць, рисунків тощо	14 кеглів 12 кеглів
Кольори шрифту	Чорний
Міжрядковий інтервал	1,5 (полуторний)
Вирівнювання тексту	по ширині
Абзацний відступ	1,0 см (1,5 см – у залежності від вимог конференцій)
Нумерація сторінок та автоматичні переноси	за вимогами конференції (в інформаційному листі)
Посилання та список використаних джерел	Посилання в тексті зазначається в квадратних дужках , де першим є номер джерела та через кому – номер сторінки: [5, с. 115] . У деяких конференціях література оформлюється відповідно зі стандартом APA style ⁵
Оригінальність тексту	Не менше 60 %

⁵ URL : https://ztu.edu.ua/ua/science/files/6_APA-style.pdf

Варто пам'ятати, що редакційна колегія не розглядає матеріали, що не відповідають зазначеним вище вимогам або надіслані після кінцевого терміну подання, та залишають за собою право відбору матеріалів для розміщення в збірнику.

Зразок оформлення статті

УДК

НАЗВА

ПП

науковий ступінь, звання, посада, місце роботи (навчання)
місто знаходження закладу освіти, країна

Анотація (українською мовою) (5 рядків).

Ключові слова: (українською мовою) (4–6 слів).

Анотація (English) (5 рядків).

Ключові слова: (English) (4–6 слів).

Текст статті

Список використаних джерел

1. . Базелюк О. В., Спірін О. М., Петренко Л. М., Каленський А. А. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с.

Іменні сертифікати здобувачів освіти, що брали участь у Міжнародних науково-практичних конференціях

УЧАСТЬ У ДИСТАНЦІЙНОМУ КОНКУРСІ ЕСЕ

Усе буде добре⁶

Ці слова з пісні Святослава Вакарчука сьогодні, як ніколи є більш актуальними, значущими для всього людства. Усе буде добре для кожного з нас! Кожен із нас – це мешканці нашої планети під назвою Земля, усі, хто вірить у себе, довіряє іншим, живе в злагоді з ближнім, будує добросусідські відносини з іншими країнами. Але раптом, в якусь мить весь світ здригнувся від страшної новини: нестримними шагами скрізь крокує смертельний коронавірус COVID-19, забирає саме дороге в людини – життя, вбиваючи незалежно від їхнього соціального та економічного становища.

Ця епідемія з'явилася в Ухані, провінції Китаю й досить стрімко розповсюджується, ламаючи звичні норми життя. До таких подій не була готова жодна країна, кожна з них сподівалась «а може нас мине». Але, як кажуть у народі, не все так сталося, як гадалося. Після того, як ця проблема стала більш масштабною, глобальною, виник панічний страх за життя своїх близьких і рідних, майбутнє всього людства. Заклик «Сидіти вдома!», «Stay home!» лунав з усього світу. Він був приголомшеним, викликав розгубленість і занепокоєність, бо мешканцям різних країн світу доведеться відмовитися від своїх звичок, відвідин одне одного, обмежити свої пересування, дотримуватись умов карантину. Та й хвороба ця виявилась якоюсь специфічною, з особливим статусом: вірус та ще й із короною! Що це за «прикраса» така? Чому COVID-19 отримав таку назву, які наслідки матиме людство після цього? Багато запитань, на які звичайні люди шукають відповідь. Шукаємо відповідь і ми, молодь, бо сподіваємось і хочемо вірити в те, що **все буде добре!**

⁶ Конкурс есе: «Як коронавірус вплине на європейську інтеграцію та солідарність: випробування кризою, шанси на оновлення»

Звичайно, само по собі добро не виникає із нівідкіля й нікуди раптово не зникає. Його творять лише люди, яким ще не один раз доведеться підтверджувати своє відношення до Homo sapiens! А що відбувається нині, як ми цінуємо те, що нас оточує, що дарувала нам природа? Достатньо пригадати чудову Венецію, яка завжди переповнена великою кількістю туристів, із задоволенням слухаючих ліричні баркароли під гітарний акомпанемент гондольєра. Тільки зараз у місті почали відновлюватись канали, вода стала прозорою, з'явилась дрібна риба, покращилось повітря. Раніше цей «побічний ефект» був зафіксований і в Китаї. Особливим дивом став приліт чудових весняних птахів – лебедів. Та чи є можливість у мешканців міста спостерігати цю красу, на власні очі бути свідком відродження свого міста? Нині італійцям недозволено покидати свої домівки без вагомих причин. Ця заборона є виправданою, оскільки Італія – це друге місто, після Китаю, де страшенно вірує коронавірус. Це – як перша вісточка не лише для венеціанців, а й для всього людства: не руйнуйте навколишнього середовища, оберігайте те, що маєте, цінують й **усе буде добре!**

Якщо природа без втручання людини почала відновлюватися, то що маємо робити ми? Ця хвороба не розрізняє стать: чоловік ти чи жінка, їй байдуже до твого матеріального становища, стилю життя. На нашу думку, кожному варто усвідомити, що захиститися від коронавіруса поодиноці неможливо. Лише об'єднаними зусиллями, ефективно здійснюючи спільний пошук якісних ліків, вдасться подолати цю загрозу. Нині світ потребує професійну команду однодумців. Не залишилась осторонь від цієї проблеми й Україна, яка виказала солідарність із співзвучною назвою Всесвітньої організації охорони здоров'я й готова приєднатися до глобальних клінічних випробувань, визначивши координаторів проекту зі свого боку. Цією новиною поділився Міністр охорони здоров'я нашої країни на зустрічі з головою ВООЗ в Україні.

Солідарність між країнами саме й ґрунтується на захисті спільних інтересів, бо, піклуючись про інтереси кожної із них, ти борониш свої, і навпаки, захищаючи свої, відстоюєш й інші. Кожна з них сприйняла епідемію коронавірусу, як свою особисту біль, бо численні жертви, ускладнені епідеміологічні ситуації – це реальні факти сьогодення. Вибух пандемії довів, що будь-яка держава зможе бути сильною в політичному, економічному, культурному відношенні лише тоді, коли виявиться спроможність у визначенні колективних, спільних цілей, сформулюються загальні цінності, досягнеться консенсус. **Усе буде добре?**

Взаємодопомогу й підтримку відчують усі країни, без винятку. Так, у черговому зверненні президент України повідомив про прибуття літаків із Китаю та Південної Кореї. Цим транспортом доставляються всі необхідні ліки, засоби захисту від коронавірусу. Українські лікарі добровільно вирушили до Італії, щоб допомогти в боротьбі з цією пандемією та обмінятися досвідом. Україна стала черговою країною Східної Європи, після Албанії та Польщі, які надають реальну допомогу, конкретну підтримку Італії. Зустрічав українських медиків глава міністерства закордонних справ, який наголосив, що це жест солідарності та міжнародної підтримки. Слова подяки італійців «Grazie, Ucraina!» лунали під запальні ритми «Диких танців» талановитої співачки Руслани, яка в свій час здобула головний приз міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення-2004».

Усе буде добре!

Блискучий рівень солідарності, довіри та особистої стриманості в боротьбі з коронавірусом демонструє Південна Корея, досвід якої переймають європейські науковці. У цьому сенсі ми можемо говорити про інтеграцію відносин між різними державами, які усвідомлюють свою взаємозалежність, намагаються діяти в єдиній системі. Позитивною практикою країни Східної Азії виявилось створення програми мобільних додатків Corona100 та Corona

Мар, за допомогою яких мешканцям дозволяється ознайомитися й побачити міста знаходження спалаху коронавірусу. Південній Кореї, як і Тайваню, поки ще вдається уникнути розповсюдження хвороби, і це відбувається набагато краще й швидше, ніж в європейських країнах, оскільки своєчасно були зроблені рішучі висновки з пережитого попереднього досвіду. Ці знання, на нашу думку, заслуговують на особливу увагу, окремі дослідження, які доцільно було б утілити в спільну практику, бо на кону стоїть життя всього людства, яке ми маємо цінувати. Хочемо вірити, що **все буде добре!**

Водночас, варто зазначити сьогоденну ситуацію, коли кожна країна світу стоїть на «роздоріжжі», намагається зрозуміти, віднайти відповіді: як жити далі, після карантину, яке суспільство будувати – егоїстичне, замкнуте на своїх проблемах чи побудоване на солідарності. Відповідь очевидна, бо нинішня пандемія продемонструвала головне – наскільки вразливою може бути людина, її життя. На нашу думку, у боротьбі з поширенням коронавірусу важливою є міжнародна солідарність. На цьому тлі всі науковці нашої планети намагаються ділитися відповідними знаннями в галузі медичних досліджень, надавати ефективні ліки для кожного громадянина будь-якої країни. Вважається, що найбільш успішною й дослідженою є європейська інтеграція, яка об'єднала Європейський континент після Другої світової війни. Однак, коронавірус є планетарною проблемою, і цю загрозу можна подолати в спільній взаємодії усіх країн світу. І хотілось би цей процес максимально прискорити, не гальмувати, а, навпаки, швидко рухатись назустріч один одному. Варто не втратити цей шанс, рішучо й активно діяти, переосмислити цінності, зрозуміти, що своє життя треба достойно прожити, встигнути зробити добрі вчинки не лише для себе, а й для інших, і тоді, дійсно, **усе буде добре!**

**Іменні сертифікати майбутніх учителів музики,
що брали участь у Всеукраїнському конкурсі есе**

ВИМОГИ ДО УЧАСНИКІВ ДИСТАНЦІЙНИХ КОНКУРСІВ, ФЕСТИВАЛІВ

Вимоги до дистанційних мистецьких заходів в основному подаються в положенні фестивалів, конкурсів, які є відкритими для кожного колективу або окремого виконавця, які бажають взяти участь і погоджуються з умовами його проведення. **Метою та завданнями** цих заходів є:

- розкриття творчого потенціалу дітей та молоді України й світу;
- сприяння інтеграції України в світовий мистецький простір;
- розвиток та популяризація музичного мистецтва;
- підвищення виконавської культури серед учасників;
- створення умов для прояву індивідуальності й таланту кожного виконавця;
- обмін творчими досягненнями, професійним досвідом інструментального виконавства України та світу;
- зміцнення та розвиток творчих зв'язків між різними країнами.

Умови участі:

- надсилається заповнена анкета-заявка на електронну адресу організаторам (для зручної доставки Нової Пошти при отриманні диплома учасника та подяки керівникам);
- викладається відеозапис із виступом в YouTube, відеозйомка має проводитися з початку й до кінця твору, без зупинки та монтажу (невідредаговане відео високої якості);
- оцінюється (компетентним журі) техніка виконання, звучання та інтерпретація музичного твору;
- під час виконання програми на відео мають бути чітко видно руки, музичний інструмент та всі виконавці (або виконавець сольного виступу);

– надається (у заявці) посилання на відео Вашого виступу в YouTube⁷ (URL-посилання);

– відеозапис має відповідати технічним вимогам конкурсу, фестивалю (відеоматеріали, записані не в повному обсязі, до конкурсу не допускаються);

– сплачується організаційний внесок на номер отриманого рахунку, вказується ПІБ учасника виступу.

Варто звернути увагу, що мистецькі заходи проходять за різними номінаціями, жанрами та категоріями із дотриманням хронометражу.

Приймаючи участь у дистанційних конкурсах, фестивалях, учасники отримують значні переваги:

- відсутність витрат на дорогу та проживання;
- оцінювання журі здійснюється, як і під час «живого» виконання;
- учасники отримують такі ж самі нагороди, що й на повноцінному конкурсі;
- сплачується менший організаційний внесок за участь.

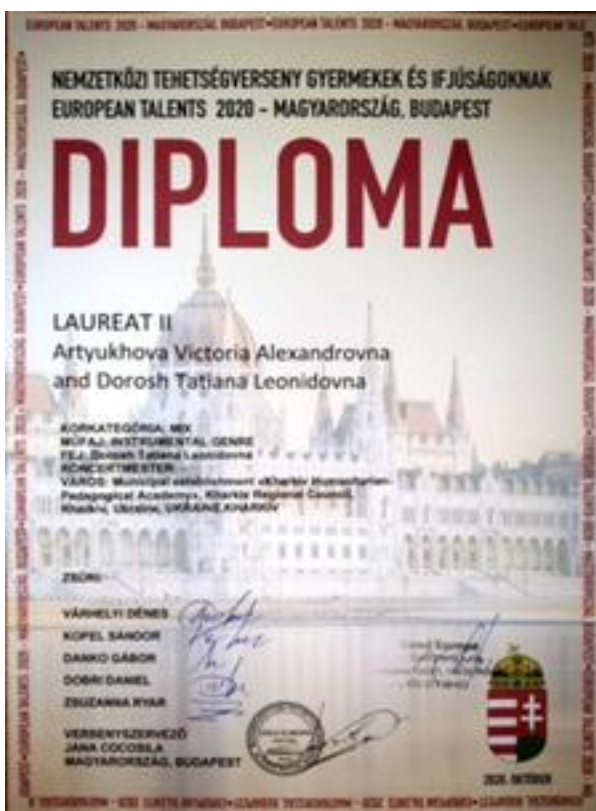
⁷ Посилання на ресурс YouTube. URL : www.youtube.com або youtu.be
Завантаження відео – Як додати відео. URL : <https://support.google.com/youtube/answer/57407?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=ru>
Як поділитися посиланням на відео або канал URL : <https://support.google.com/youtube/answer/57741?hl=ru&co=GENIE.Platform=Desktop>
Як створити обліковий запис (акаунт) YouTube URL : <https://support.google.com/youtube/answer/161805?hl=ru>
Конвертувати формат відео MTS в MP4. URL : <https://www.zamzar.com/ru/convert/mts-to-mp4/>

Іменні сертифікати майбутніх учителів музики, що брали участь у дистанційних конкурсах.

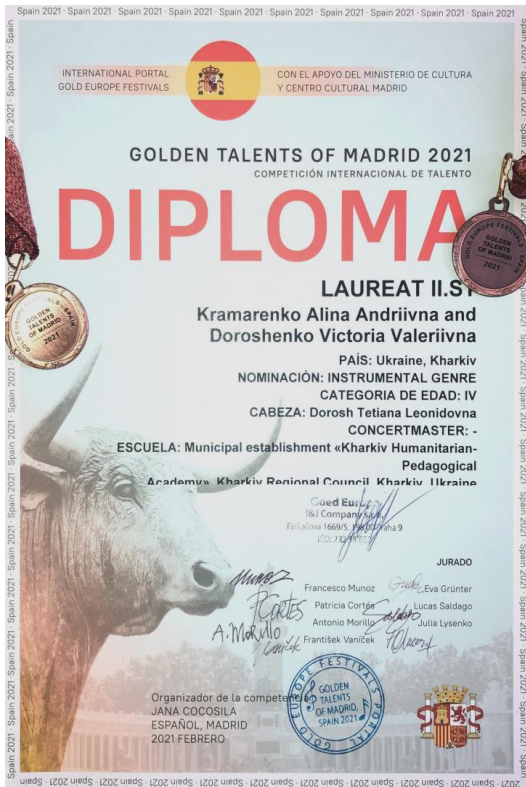
Номінація «Інструментальне мистецтво»

URL : <https://youtu.be/1Z3yAIXCGgo>

URL : <https://youtu.be/xZ5RWSmphcg>

URL : https://youtu.be/u_35WIY1Qeg

URL : https://youtu.be/_FH3v1V5qb8

URL : <https://youtu.be/eUo7WJK1Dn8>

ЗАСОБИ ОН-ЛАЙН КОМУНІКАЦІЇ

Skype – це програма, яка дає змогу для спілкування з колегами, рідними на мобільних телефонах, комп'ютерах тощо. У Skype достатньо легко й зручно спілкуватися завдяки текстовим повідомленням, голосовим і відеовикликам. Є можливість разом із зображенням із веб-камери передавати зображення з екрану монітора (screen sharing), а також створювати та відправляти відео повідомлення користувачам настільних версій програми [1].

За допомогою цієї програми можна проводити творчі зустрічі, створювати щось цікаве зі своєю робочою групою, ділитись історіями, відео, а також отримувати нові навички. Окрім цього, можна надсилати повідомлення та проводити відео виклики максимально з 50 учасниками абсолютно безкоштовно.

Skype засновано у 2003 році. Штаб-квартира компанії розташована в Люксембурзі. Skype є підрозділом корпорації Майкрософт (NASDAQ: MSFT) [1].

Skype дає змогу спілкуватися напряду, незалежно від відстаней. Завдяки текстовим повідомленням, голосовим викликам і відеозв'язку, ця програма дозволяє підтримувати контакт із людьми. Skype надає широкі можливості щоденного спілкування та співпраці: обмінюватися новинами, вивчати мови, проводити відео конференції, наради, працювати з колегами тощо. Skype функціонує на різних пристроях: телефонах, комп'ютерах, телевізорах із підтримкою Skype. Підтримка Skype передбачена в багатьох сучасних телевізорах: LG, Panasonic, Philips, Samsung, Sharp, Toshiba тощо [3].

Основний принцип функціонування Skype полягає в тому, що програми та інформаційні ресурси (музика, відеофільми, фотографії), до яких звертаються Skype-клієнти, знаходяться в самих клієнтів, а не на серверах у сервіс-провайдерів. Тобто, Skype-клієнт не посилає свої виклики на центральний сервер, а здійснює пошук, звертаючись безпосередньо до інших Skype-клієнтів. Обмін голосовими або мультимедіа повідомленнями також відбувається без сервіс-провайдерів [2].

Базові функції Skype (для розмов, відеозв'язку або обміну миттєвими повідомленнями з іншими користувачами цієї програми) безкоштовні [1].

Список використаних джерел

1. Про Skype. URL : <https://www.skype.com/uk/about/> (дата звернення : 01.03.2021).
2. Телекомунікаційні та інформаційні мережі : підручник для вищих навч. закладів / П. П. Воробієнко, Л. А. Нікітюк, П. І. Резніченко. Київ : САММІТ-Книга, 2010. 708 с.: іл.
3. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Калинський та ін. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.

Viber – мобільний додаток для безкоштовних дзвінків, повідомлень, відеозв'язку між користувачами Viber, які мають 3G ,4G або Wi-Fi Internet з'єднання. Завдяки цьому додатку можна здійснювати безкоштовні голосові та відео дзвінки між користувачами Viber по всьому світу. Усі розмови синхронізуються між пристроями в реальному часі, мають якісний голосовий зв'язок завдяки стабільному підключенню до Internet, також через мережі Wi-Fi. [2].

Viber відрізняється досить високою якістю звука. Немає ніяких обмежень на кількість відправлених або отриманих повідомлень, а також на тривалість розмов. Оплата може проводитися лише за використання Internet або платних дзвінків. Viber працює на Android, iPhone, Windows Phone, Nokia тощо. Окрім того, можна користуватися програмою на комп'ютері під MAC (Medium Access Control – MAC адрес, фізична адреса, адреса точки доступу до середовища) або Windows. Якщо Ви встановите Viber на комп'ютер, то повідомлення будуть приходити як на нього, так і на телефон. Програма доступна 28 мовами й працює на всіх популярних девайсах [1, 3].

Список використаних джерел

1. Телекомунікаційні та інформаційні мережі : підручник для вищих навч. закладів / П. П. Воробієнко, Л. А. Нікітюк, П. І. Резніченко. Київ : САММІТ-Книга, 2010. 708 с.: іл.
2. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Калинський та ін. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.
3. 10 фактів про Viber, які повинні знати. URL : tokar.ua (дата звернення : 01.03.2021).

WhatsApp

WhatsApp – простий і безкоштовний додаток, доступний на телефонах по всьому світі, який дає змогу безпечно й надійно обмінюватися повідомленнями та дзвінками. Назва WhatsApp – це гра слів, яка походить від англійської фрази «What’s Up» – «Як справи?» [1].

Ця програма здатна замінити звичайні sms-повідомлення. Після реєстрації їх можна відправляти, а також короткі відео, аудіо записи, фотографії усім абонентам з Вашої телефонної книги безкоштовно й у будь-якій кількості. Оплата здійснюється лише за використаний Internet-трафік. У WhatsApp можна створювати групові чати до 50 осіб [2].

Цей додаток більше підходить для особистого використання, дзвінків друзям і рідним, але він стане хорошим рішенням, якщо Ви бажаєте поспілкуватися з невеликою командою або групою учасників [3].

Список використаних джерел

1. Про WhatsApp. URL : <https://www.whatsapp.com/about/?lang=uk> (дата звернення : 01.03.2021).
2. 9 цікавих фактів про WhatsApp. URL : tokar.ua (дата звернення : 01.03.2021).
3. WhatsApp. URL : <https://www.whatsapp.com/?lang=uk> (дата звернення : 01.03.2021).

Telegram

Telegram – месенджер, безплатне програмне забезпечення для смартфонів, планшетів, ПК, що дозволяє обмінюватися текстовими повідомленнями, медіафайлами, підтримує голосове спілкування, відеодзвінки, відеоконференції, а також безкоштовно телефонувати іншим користувачам програми. Окрім стандартного обміну повідомленнями в діалогах і групах, у месенджері можна зберігати необмежену кількість файлів, вести канали, створювати й використовувати ботів [1].

За допомогою Telegram можна надсилати повідомлення, фотографії, відео та файли будь-якого формату (doc, zip, mp3 тощо), а також створювати групи близько 100 000 осіб або каналів для трансляції необмеженої аудиторії. Telegram схожий на SMS та електронну пошту, підтримує цільові голосові дзвінки. У месенджері можна формувати текст, додавати реакції та вставляти посилання. Telegram – це ще одна соцмережа на кшталт Facebook чи Instagram. Особливість Telegram у тому, що Ви можете дізнатися, хто з Ваших друзів підписаний на той чи інший канал, що вони читають, що їм подобається лише в спілкуванні (спитати особисто). Аудиторію Telegram цікавить пізнавальний контент: навчальні матеріали, новини, досвід інших людей [2].

Список використаних джерел

1. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спирін, Л. М. Петренко, А. А. Калинський та ін. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.
2. Що варто знати про Телеграм перед тим, як запустити свій канал. URL : <https://nachasi.com/2019/05/03/why-telegram/> (дата звернення : 01.03.2021).

Facebook

Facebook – найбільша в світі соціальна мережа, де зареєстровані більше двох мільярдів користувачів, які обмінюються новинами, коментарями, мемами. Синій колір – не просто так, оскільки головним розробником сайту є Марк Цукерберг – дальтонік, який краще розрізняє саме палітру синього кольору, натомість червоний і зелений – бачить погано [3].

Користувачі Facebook мають можливість створювати профілі з фотографіями, списками інтересів, контактними даними та іншою особистою інформацією. Вони можуть спілкуватися між собою за допомогою приватних або загальнодоступних повідомлень і чату. Метою Facebook є надання користувачам можливості побудови спільноти та зближення людей в усьому світі [2].

У серпні 2015 року Facebook оголосив про появу нового сервісу під назвою «М». Facebook М – це особистий цифровий помічник усередині месенджера. Facebook Messenger працює на основі штучного інтелекту [1].

Список використаних джерел

1. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Калинський та ін. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.
2. Facebook. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Facebook> (дата звернення : 01.03.2021).
3. 10 цікавих фактів про Фейсбук, про які ви навіть не здогадувалися. URL : <https://www.lustrum.com.ua/facts-about-facebook/> (дата звернення : 01.03.2021).

Google

Google

Google – багатомовна соціальна мережа, яка існує для соціальної взаємодії та обміну даними, що дозволяють різним людям спілкуватися, ділитися власним досвідом, спільно працювати над проектами, формувати нові спільноти [2].

Назва Google – це математичний термін, який позначає число, виражене одиницею зі 100 нулями. Одна із найбільш значних змін, у поведінці користувачів, спостерігалася після введення вдосконаленої функції перевірки граматики, де згодом з'явилась функція «Ви мали на увазі...», що пропонує інший варіант пошукового запиту. Офіційний девіз Google – «Не будь злим» [3].

22 червня 2010 року корпорація Google відкрила офіційний офіс в Україні. Окрім пошукової системи в Україні діють понад 30 сервісів цієї компанії (Google+, Gmail, Google Документи, Google Drive, YouTube тощо) [1].

Список використаних джерел

1. Вікіпедія Google. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Google> (дата звернення : 01.03.2021).
2. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Калинський та ін. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.
3. 35 цікавих фактів про GOOGLE. URL : <https://senfil.net/index.php?newsid=76> (дата звернення : 01.03.2021).

Instagram

Instagram

Instagram – безкоштовний додаток для обміну фотографіями, відеозаписами з елементами соціальної мережі, що дозволяє знімати фотографії та відео, застосовувати до них фільтри, а також поширювати їх через свій сервіс і ряд інших соціальних мереж [1]. Instagram є одним із найпопулярніших сервісів у мистецтві айфонографії. Instagram робить фотографії в квадратній формі – як камери Kodak Instamatic і Polaroid [3].

Після того, як Ви налаштували свій обліковий запис Instagram і налаштували свій профіль, Ви можете почати з підписки на декількох знаменитостей, своїх друзів, співробітників тощо. Ви також завжди можете подивитися кількість тих, хто підписаний на Вас у своєму профілі. Усі Ваші публікації в Instagram можуть збирати лайки. Якщо комусь із користувачів сподобалась Ваша публікація, він тисне на серце. Чим більше буде таких сердечок, тим популярнішим буде Ваш знімок або відеоролик. Окрім того, в Instagram доступні коментарі, які можна відключити [2].

Список використаних джерел

1. Вікіпедія Instagram. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Instagram> (дата звернення : 01.03.2021).
2. Все, що вам потрібно знати про Instagram. URL : <https://blog.comfy.ua/ua/vse-shcho-vam-potribno-znati-pro-instagram/> (дата звернення : 01.03.2021).
3. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Калинський та ін. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.

Zoom – сервіс для проведення on-line конференцій, вебінарів. Додаток стане в нагоді тим, хто збирається організувати відеозв’язок як із невеликою групою людей (5–10), так і з командою, до 100 осіб. Сервіс має безкоштовну версію з обмеженням у часі на 40 хвилин. Особливих вимог для початку роботи в Zoom немає. Достатньо завантажити додаток, встановити та зареєструватись. Після реєстрації маєте можливість відредагувати дані профілю, запросити інших учасників – за допомогою листа на їхню електронну адресу, дізнатися свій ID ідентифікатор (для організації on-line зустрічі) [1].

Zoom – одна з кращих платформ серед тих, що можна застосовувати у віддаленій роботі з учасниками освітнього процесу, провести Вашу зустріч максимально ефективно.

Як і Skype, Zoom дозволяє організатору записувати зустріч і демонструвати свій екран. Якщо у Вас немає веб-камери, однак можете брати участь у відеоконференції, говорити й дивитися інші відео. Єдине обмеження – ніхто не зможе побачити Ваше обличчя [2].

Список використаних джерел

1. Все про Zoom. URL : <https://happy monday.ua/vse-pro-zoom> (дата звернення : 03.03.2021).
2. Zoom остання версія 2021 – огляд та безкоштовне завантаження. URL : <https://uk.wizcase.com/download/zoom/> (дата звернення : 03.03.2021).

Google Duo

Google Duo – мобільний додаток із функцією відеочату. Учасники можуть приєднатися до розмови або залишити її у будь-який момент часу. Особливостями є – якісне HD-відео, наскрізне шифрування дзвінків між абонентами за замовчуванням, використання телефонних номерів, щоб дозволити користувачам дзвонити людям зі списку контактів, автоматичне перемикання між Wi-Fi та мобільною передачею даних [1].

Google Duo – простий, доступний і якісний відеодзвінок, де немає жодних вишуканих елементів, ручок або циферблатів для регулювання, працює досить просто й швидко [2].

Усі дзвінки здійснюються через мобільний Internet або Wi-Fi, тож хвилини з Вашого мобільного тарифного плану не використовуються. Плата може стягуватися лише за користування мобільним Internet [3].

Список використаних джерел

1. Вікіпедія Google Duo. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Duo (дата звернення : 03.03.2021).
2. Gibbs, Samuel (16 August 2016). Duo video calling app: Google launches cross-platform answer to FaceTime. URL : <https://www.theguardian.com/technology/2016/aug/16/duo-video-calling-app-google-android> (дата звернення : 03.03.2021).
3. Як телефонувати в Google Duo. URL : <https://support.google.com/phoneapp/answer/7538935?co=GENIE.Platform%3DAndroid&hl=uk> (дата звернення : 03.03.2021).

GMAIL

Gmail (Google Mail) – поштовий сервіс, безкоштовна послуга електронної пошти від американської компанії Google. Надає доступ до поштових скриньок через веб-інтерфейс і за протоколами POP3, SMTP, IMAP.

За допомогою Google користувач може швидко створювати, відправляти, приймати, видаляти, сортувати листи. Окрім того, ця служба надає 15 Гб простору для зберігання листів. При реєстрації в цьому сервісі користувач отримує поштову адресу такого вигляду: ім'я@gmail.com.

Основні можливості пошти Google: поштова скринька розміром 15 Гб; вбудований чат, що дозволяє відправляти й приймати миттєві повідомлення від інших користувачів, також є можливість побачити співрозмовника (чат підтримує голосовий та відеозв'язок); швидкий пошук потрібних повідомлень; захист від небажаних кореспонденції (спаму); високий рівень безпеки поштової скриньки (застосовується шифрування); використання ярликів, позначок і фільтрів робить роботу з листами дуже комфортною; передбачена можливість працювати з поштовою скринькою через будь-який мобільний пристрій, встановивши спеціальний додаток; безкоштовне використання всіх можливостей електронної поштової скриньки; розширені налаштування списку контактів, що дозволяє додати інформацію по кожному зі співрозмовників (телефон, адреса, фото); вбудована перевірка орфографії, що передбачає показ варіантів написання слів, автоматичне визначення мов і повідомлення; регулярне збереження редагованих повідомлень у чернетці кожну хвилину для того, щоб не загубилися дані в разі будь-яких збоїв [2].

Gmail має ряд особливостей, серед яких є вбудована орфографічна перевірка, за допомогою якої автоматично визначається мова повідомлення

й пропонуються варіанти написання помилкових слів. Окрім цього, сервіс надає можливість скасувати надсилання вже надісланого електронного листа, ця функція доступна впродовж 6 секунд після надсилання. Кнопка скасування надсилання з'являється в нижньому лівому куті браузера [1].

Список використаних джерел

1. Вііпедія Gmail. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Gmail#Особливості> (дата звернення : 03.03.2021).
2. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Калинський та ін. Житомир : «Полісся», 2018. 160 с., іл.

YouTube

YouTube

YouTube – популярний відеохостинг (широкий спектр послуг із використанням різного апаратного та програмного забезпечення) компанії Google, що надає послуги для розміщення відеоматеріалів. Користувачі можуть додавати, переглядати та коментувати ті чи інші відеозаписи. Служба містить як професійні, так і аматорські відеозаписи [1].

Основна місія YouTube – дати кожній людині можливість показати себе та побачити інших. Користуючись YouTube, Ви приєднуєтесь до спільноти людей з усього світу. Кожна нова цікава функція, доступна спільноті YouTube, передбачає певний рівень довіри. При користуванні YouTube слід поважати авторські права: завантажувати лише ті відео, які Ви створили самі або маєте право використовувати. Тобто забороняється завантажувати відео, створені іншими людьми, або без належного дозволу використовувати в своїх відео вміст (наприклад, музичні композиції, фрагменти програм, захищених авторським правом, або відео, створені іншими користувачами) [2].

Список використаних джерел

1. Вікіпедія YouTube. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/YouTube> (дата звернення : 03.03.2021).
2. Правила та безпека. URL : <https://www.youtube.com/intl/uk/about/policies/> (дата звернення : 03.03.2021).

Навчальне видання

Дорош Тетяна Леонідівна

**ДИСТАНЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Електронний навчально-методичний посібник

Комп'ютерний макет: Дорош Т. Л.

Дизайн: Артюхова Вікторія